

ÅRSRAPPORT 2000

*

Utarbeidet av
Vibeke Eggen
daglig leder

Juridisk Rådgivning for Kvinner

1 FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over JURKs virksomhet i 2000.

Årsrapporten brukes både internt og eksternt. Den fungerer som en kortfattet orientering til nye saksbehandlere i JURK og blir distribuert til bevilgende myndigheter. Den blir videre benyttet av enkeltpersoner, organisasjoner, offentlige organer og andre interesserte. Rapporten kan bestilles ved henvendelse til JURK.

For de som er interessert å vite mer om JURKs arbeid, anbefaler vi å ta direkte kontakt med oss, da denne rapporten ikke er tilstrekkelig til å gi et uttømmende bilde av vår virksomhet.

Rapporten bygger i stor grad på oppsett fra tidligere årsrapporter. Det gjør det enklere å sammenligne drifta fra år til år.

Oslo, februar 2001

Vibeke Eggen
daglig leder

INNHALDSFORTEGNELSE

<u>FORORD</u>	4
<u>1 PRESENTASJON</u>	10
<u>1.1 INNLEDNING</u>	10
<u>1.2 FORMÅL</u>	11
<u>1.3 JURKS VIRKSOMHET ER TREDELT</u>	11
<u>1.4 JURKS ORGANISASJON</u>	12
<u>2 ØKONOMI OG DRIFT</u>	16
<u>2.1 FINANSIERING</u>	16
<u>2.2 DRIFT</u>	17
<u>2.3 ÅRETS REGNSKAP</u>	18
<u>2.4 GRATISARBEIDET I 2000</u>	20
<u>3 SAKSMATERIALE OG METODE</u>	22
<u>4 ANTALL KLIENTER</u>	24
<u>5 OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE</u>	26
<u>5.1 BOSTED</u>	26
<u>5.2 STATSBOGERSKAP</u>	27
<u>5.3 SIVIL STATUS</u>	30
<u>5.4 ANTALL BARN</u>	30
<u>5.5 ALDER</u>	30
<u>5.6 YRKE OG FORSØRGELSESKILDE</u>	31
<u>5.7 HVORDAN FIKK KVINNEN KJENNSKAP TIL JURK.</u>	32
<u>5.8 HVORFOR KVINNEN OPPSØKER JURK FREMFØR ANDRE RETTSHJELPERE</u>	33

<u>5.9</u>	<u>HVORVIDT KVINNEN HAR VÆRT I KONTAKT MED ANDRE RETTSHJELPERE ANGÅENDE DETTE JURIDISKE PROBLEMET</u>	33
<u>6</u>	<u>PROBLEMOMRÅDENE</u>	36
<u>6.1</u>	<u>OVERSIKT OVER RETTSOMRÅDENE</u>	36
<u>6.2</u>	<u>EKTESKAP</u>	37
<u>6.3</u>	<u>BARN OG FORELDRE</u>	39
<u>6.4</u>	<u>UGIFT SAMLIV</u>	40
<u>6.5</u>	<u>TRYGD-, SOSIAL- OG FORVALTNINGSRETT</u>	42
<u>6.6</u>	<u>ARVERETT</u>	44
<u>6.7</u>	<u>BOLIGRETT</u>	44
<u>6.8</u>	<u>GJELD</u>	45
<u>6.9</u>	<u>ARBEIDSRETT</u>	45
<u>6.10</u>	<u>RETTSHJELPSRETT</u>	45
<u>6.11</u>	<u>FREMMEDETT/INTERNASJONAL PRIVATRETT</u>	46
<u>6.12</u>	<u>FENGSELSRETT</u>	47
<u>7</u>	<u>MISHANDLING AV KVINNER</u>	48
<u>7.1</u>	<u>METODE</u>	48
<u>7.2</u>	<u>MISHANDLING</u>	49
<u>7.3</u>	<u>OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE</u>	51
<u>7.4</u>	<u>KOMMENTARER TIL TABELLENE</u>	52
<u>8</u>	<u>PRINSIPIELT OG FOREBYGGENDE ARBEID</u>	54
<u>8.1</u>	<u>FENGSELSGRUPPA</u>	54
<u>8.2</u>	<u>VOLDS OG MISHANDLINGSGRUPPA</u>	58
<u>8.3</u>	<u>PRINSIPIELL GRUPPE</u>	61
<u>8.4</u>	<u>INNVANDRERKVINNEGRUPPA</u>	63
<u>8.5</u>	<u>RETTSPOLITISK GRUPPE (RPG)</u>	67
<u>8.6</u>	<u>PROSJEKTER</u>	68

8.7	<u>FELLESSEMINARET</u>	69
9	<u>INTERN SKOLERING</u>	72
9.1	<u>Generelt</u>	72
9.2	<u>Opplæringsuka</u>	72
9.3	<u>Tverrgruppens opplæring</u>	72
9.4	<u>Foredraglunsi</u>	72

Vedlegg

1. JURKs publikasjoner og skriftlig materiale
2. Medarbeideroversikt
3. Program for opplæringsuka, vår
4. Program for opplæringsuka, høst
5. Mønsterark
6. Registreringsskjema for mishandlingssaker

2 PRESENTASJON

2.1 INNLEDNING

I 1974 ble Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK) startet som et grunnforskningsprosjekt etter initiativ fra kvinnelige jurister og jusstudenter som arbeidet i Kvinnesaksgruppa ved Det Juridiske fakultet. Gjennom sitt arbeid oppdaget de en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Det viste seg at det skulle svært mye til før kvinnene tok kontakt med rettshjelpsapparatet. Et annet problem var at kvinner som hadde tilegnet seg juridiske kunnskaper også hadde vanskeligheter med å bruke dette i sin egen situasjon. I ettertid har arbeidet i JURK bekreftet resultatene fra undersøkelsen.

Lovverket er i dag formelt kjønnsnøytralt. Ved praktiseringen viser det seg imidlertid at kvinner ofte kommer dårligere ut av konfliktsituasjoner enn menn. Kvinners livssituasjon er i perioder svært ulik menns. Dermed vil formelt kjønnsnøytrale lovregler ikke føre til reell likebehandling. I tillegg har menn gjennomgående mer rettskunnskap enn kvinner. Erfaring viser at kvinner også har vanskeligere for å orientere seg i, og benytte seg av det tradisjonelle rettshjelpsapparatet.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Dispensasjonen er gitt av Justisdepartementet.

Vi gir gratis juridisk bistand til alle kvinner som oppsøker oss. Med de lave inntektsgrenser lov om statlig fri rettshjelp opererer med er dette særlig viktig. Vår rettshjelp gis utelukkende til kvinner, og det stilles ingen øvrige vilkår. Dette medfører at JURK blir kontaktet av kvinner fra alle sosiale lag, men felles for de fleste er at de i liten grad har midler til egen disposisjon. En stor del av våre klienter har også økonomiske problemer.

Flere av de rådsøkende gir uttrykk for at de foretrekker kvinnelige saksbehandlere. Mange føler at de oppnår bedre forståelse for sin situasjon, og oppgir at de kommuniserer bedre med kvinnelige rettshjelpere i forhold til mannlige. Likestillingsloven gir oss hjemmel til slik drift. En avhandling fra 1995, skrevet av to tidligere jurkere, Hildur Nilsen og Tone Christin Galaasen, viser at bare 10% av landets praktiserende advokater er kvinner, selv om det hvert år blir uteksaminert like mange kvinnelige som mannlige jurister. Statistikk fra Den norske advokatforening viser at i 1997 og 1998 var 13% av alle medlemmer kvinner. Ønsker man en kvinnelig rettshjelper, er tilbudet med andre ord mer begrenset.

JURK finansieres hovedsaklig gjennom bevilgninger fra staten ved Justisdepartementet, Oslo kommune, andre kommuner og fylkeskommuner samt Studentsamskipnaden i Oslo (SiO).

2.2 FORMÅL

JURKs hovedformål er å bekjempe kvinneundertrykking og å bedre kvinners rettsstilling.

Organisasjonen ønsker å benytte kunnskapen om lovverket til å gi råd og veiledning til kvinner.

Gjennom den konkrete rettshjelpen blir kvinners spesielle rettshjelpsbehov avdekket. Rettshjelpsbehovet skyldes i utgangspunktet den generelle kvinneundertrykkingen. Det kan også ha sitt grunnlag i kvinners særegne behov og livssituasjon. Det har vist seg at det tradisjonelle rettshjelpsapparatet har liten forståelse for kvinners særskilte rettshjelpsbehov. JURK har her en viktig funksjon.

JURK er en etablert del av kvinnebevegelsen
JURKs formål og organisasjonens utspring fra den tidligere Kvinnesaksgruppa ved Universitetet i Oslo, gjør oss til en etablert del av kvinnebevegelsen i Norge.

JURK har i 2000 samarbeidet med andre organisasjoner, og tidligere jurkere er representert i styret i Rettspolitisk Forening.

2.3 JURKS VIRKSOMHET ER TREDELT

1) Gratis rettshjelp til kvinner

Vi yter gratis rettshjelp til kvinner i ulike rettslige konfliktsituasjoner. Det vil si at vi prøver å ivareta den rådsøkendes interesser ut fra gjeldende rett, gjennom saksbehandling og partsrepresentasjon.

2) Rettspolitisk arbeid i et kvinneperspektiv

Det prinsipielle arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi gjør gjennom den konkrete rettshjelpen. Det kvinnepolitiske perspektivet står i sentrum. Dette vil si at vi vurderer kvinners rettsstilling etter gjeldende rett og kommer med forslag til forbedringer der det er nødvendig for å oppnå reell likestilling. På enkelte rettsområder er det også ønskelig med regler som ivaretar og respekterer kvinners spesielle behov.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m m.

3) Forebyggende arbeid

En viktig del av JURKs virksomhet er forebyggende rettshjelp og rettsinformasjon. JURK arbeider under målsetningen "hjelp til selvhjelp". Vi legger i stor grad vekt på kunnskapsformidling, konkret og generelt, for å gjøre kvinner i stand til selv å løse sine juridiske problemer.

Det forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid for å demme opp for den bevisste eller ubevisste kvinneundertrykkingen som skjer i det norske samfunnet.

Det forebyggende arbeidet gjøres i hovedsak ved:

Konkret rettshjelp

JURKs målsetning er bl a å informere kvinner om deres juridiske rettigheter før problemene faktisk oppstår. Det gis derfor hovedsaklig skriftlige svar med en orientering om kvinnens juridiske rettigheter i forhold til hennes problem.

Skriftlighetsprinsippet begrunnes med at kvinnen lettere kan forstå og huske svaret hun får. I tillegg mener vi at arbeidsformen har en bedre forebyggende effekt.

Foredragsvirksomhet

JURK holder foredrag om aktuelle juridiske emner for ulike foreninger, skoler, organisasjoner og andre instanser.

Skriftlig materiale

JURK har publisert boka «Kjenn din rett», og et Festskrift i anledning JURKs 25-års jubileum i 1999. I tillegg er det utarbeidet brosjyrer, standardskriv og stensiler om ulike temaer, skrevet høringsuttalelser, artikler, leserinnlegg m v. For oversikt over publikasjoner og standardskriv, se vedlegg.

2.4 JURKS ORGANISASJON

Organisasjonsstruktur

JURK drives etter prinsippet om flat struktur. De enkelte organer er Fellesmøtet, Styret, saksbehandlingsgrupper, tverrgrupper og daglig leder. JURK har også en rettspolitisk gruppe (RPG), strukturendringsgruppe (SEG) og en datagruppe.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) er JURKs øverste organ og består av alle medarbeiderne. Fellesmøtet skal vurdere og fatte vedtak av økonomisk, faglig, politisk og prinsipiell viktighet om JURKs anliggender. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen.

Styret og alle saksbehandlere har møteplikt på Fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver tredje uke.

Styret

Styret trådte i kraft januar 1998 etter strukturendringer i organisasjonen som ble vedtaksfestet i desember 1997. Styret har myndighet til å ta beslutninger av administrativ art, samt avgjørelser som faller inn under arbeidsgivers styringsrett.

I dag er Styret sammensatt av daglig leder og en saksbehandler fra hver saksbehandlingsgruppe. Saksbehandlerrepresentantene velges blant de medarbeiderne som har jobbet et halvt år på JURK. Vedtak fattet i Styret kan klages inn for Fellesmøtet.

Bakgrunnen for strukturendringen var bl a problemer i tilknytning til medarbeidernes medbestemmelsesrett på alle nivåer. En viss overføring av arbeidsgivers styringsrett fra Fellesmøtet ble ansett for å være en nødvendighet for å kunne opprettholde en tilstrekkelig effektiv og forsvarlig saksbehandling i forhold til vår store klientmasse.

Daglig leder

Daglig leder administrerer den daglige drifta av JURK. Dette innebærer arbeid med den utadrettede virksomheten, PR, økonomiforvaltning og administrasjonsarbeid.

Daglig leder arbeider på full tid, og er ansatt for en periode på to år med mulighet til forlengelse.

Saksbehandlingsgruppene

Saksbehandlingen skjer i grupper som består av fem eller seks personer. I 2000 hadde vi tre grupper. Her blir sakene diskutert, og svarene godkjent. Grappa er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende. Vi benytter faglig ekspertise fra det juridiske fakultet, i departementene og andre offentlige kontorer dersom det er nødvendig i saksbehandlingen. Enkelte private advokater er også behjelpelige med faglig veiledning.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et rettssikkerhetssynspunkt og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi innser de faglige begrensninger som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter. Vi mener imidlertid at det ovennevnte blir kompensert gjennom en slik arbeidsform.

Nytt av året er at vi høsten 2000 startet opp med å legge gitte rettsområder under bestemte saksbehandlingsgrupper. Grunnen for dette er at organisasjonen ikke har nok ressurser til å hjelpe alle som ønsker bistand fra oss. I tillegg til at dette er ressursbesparende, øker denne ordningen også klientenes rettsikkerhet, da de ulike gruppene får større erfaring på disse rettsområdene. De ulike rettsområder som nå er delvis spesialisert er; gjeld, sosiale saker, barnevern, boligrett, odelsrett, trygderett og arbeidsrett. Det er viktig at saksbehandlerne er oppmerksomme da det ofte løper frister på disse rettsområdene.

Tverrgruppene

I tillegg til saksbehandlingsgrupper har vi tverrgrupper. Navnet kommer av at de personmessig er satt sammen på tvers av saksbehandlingsgruppene, og er avgrenset i forhold til saksområde.

De ulike gruppene er: Fengselsgruppa, Innvandrerkvinnegruppa, Volds- og mishandlingsgruppa og Prinsipiell gruppe.

Gruppene står for det prinsipielle arbeidet innen sitt fagområde.

Rettspolitisk gruppe (RPG)

Rettspolitisk gruppe koordinere og samordner det rettspolitiske arbeidet i tverrgruppene. Gruppen har også ansvaret for internopplæringa på JURK. RPG består av en saksbehandler fra hver tverrgruppe (som er i sitt andre semester på JURK) og daglig leder.

Datagruppa

Datagruppa har bestått av tre saksbehandlere og daglig leder. JURK har i år investert i nytt datautstyr. Dette arbeidet har tatt lang tid da det har vært mye å klarere i forhold til sikkerhet o.l. JURK har fått uvurderlig hjelp og råd av IT-seksjonen på Juridisk fakultet til både innkjøp, sikkerhetsklareringer og installasjon. En nedtrapper har høsten 2000 hatt deltagelse i denne gruppa som et nedtrapperprosjekt. Gruppas mandat er ikke helt ferdigstilt. Det arbeides nå med å opprette et elektronisk klientregister. Innføringa av et slikt register vil frigjøre medarbeiderne for mye tid som kan brukes på andre oppgaver.

Strukturendringsgruppe (SEG)

Strukturendringsgruppa har mandat er å gjennomgå og utarbeide forslag til endringer i JURKs organisasjonsstruktur på områder hvor dette anses nødvendig. Våren 2000 har SEG bl a utarbeidet forslaget til den delvise spesialiseringa av saksbehandlingsgruppene. Forslaget ble vedtatt våren 2000 med oppstart høsten 2000.

Tilholdssted og telefonvakt

JURK har kontor i Universitetets lokaler i Universitetsgaten 22 - 24, oppgang D. I 2000 hadde JURK telefonvakt mandag og onsdag fra kl 9-15, samt torsdag kl 17-20 på tlf 22 85 19 00.

Mottak av rådsøkende

JURK har kontortid for personlig fremmøte to dager i uken, tirsdag kl 12-14 og torsdag kl 16-20. I tillegg har JURK klientmottak på Blindern annenhver fredag i semesteret. Fengselsgruppa har mottak på Bredtveit fengsel og sikringsanstalt annenhver onsdag.

2 ØKONOMI OG DRIFT

2.5 FINANSIERING

Justisdepartementet

Justisdepartementet tildelte i ordinære bevilgninger for 2000 kr 1 271 550,- Midlene er mer eller mindre øremerket saksbehandling, og skal i all hovedsak brukes til konkret juridisk rådgivning.

Oslo kommune

I 2000 fikk vi kr 430 000,- i støtte fra Oslo Kommune. Dette er en økning på kr 10 000 fra 1999.

Andre fylker og kommuner

Vi søker alle landets fylkeskommuner og kommuner om støtte til å dekke våre utgifter i forbindelse med henvendelser fra kvinner i deres kommuner.

I 2000 utgjorde disse bevilgningene totalt kr 93 000,-

Studentsamskipnaden i Oslo (SiO)

SiO bevilget i 2000 kr 70 000,- Dette er en økning på kr 5 000,- fra 1999.

JURK har eget klientmottak i SiOs lokaler for studentaktivitet på Blindern. Hvert semester har JURK en Blindernaksjon hvor det deles ut informasjon om JURK, om klientmottaket på Blindern og om den juridiske bistand JURK kan tilby kvinnelige studenter. I denne forbindelse har vi også hatt en stand på Fredrikkeplassen, i tillegg til at daglig leder informerte om dette på Radio 1 ved semesterstart høsten 2000.

Universitetet i Oslo (UiO)

Universitetet i Oslo har også i år betalt for våre lokaler, strøm, telefon og B-post gang. Dette er av avgjørende betydning for vår eksistens.

Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat

Bakgrunnen for legatet er et testament etter Fredrikke Tønder Olsen. Hun bestemte at avkastningen av en av hennes eiendommer skulle tilfalle utgiveren av bladet «Norges Kvinder», med pålegg om at bladet fortsatt skulle utgis etter følgende formål:

- 1) Større makt og innflytelser til kvinner
- 2) Kamp mot den overhåndtagene materialisme og senkede moral
- 3) Arbeide for et renere og bedre samfunn og en skjerpet rettsoppfatning i sedelighetssaker
- 4) Oppdragelse av en målbevisst ungdom

Utgiver av «Norges Kvinder» var Martha Weberg og ved hennes død i 1942 gikk avkastningen og forlagsrettighetene i arv til hennes døtre. Det ble etter hvert opprettet et legat i samarbeid med Norske Kvinners nasjonalråd, men etter noen

år måtte bladet og senere Norske Kvinners Nasjonalråd opphøre.

De gjenværende i legatstyret var enige om at det måtte treffes en ordning med hensyn til en best mulig oppfølging av legatets formål. Etter en sondering fant styret ut at JURKs arbeid tilfredstilte intensjonene og formålet til legatet. Den årlige avkastningen av legatet tilfaller nå JURK og legatet har fortsatt det samme navn. Avkastningen av dette legatet beløp seg på kr 50 000,- i år 2000. Disse midler er øremerket spesielle prosjekter,

I Legatets styre sitter til enhver tid Dekanus ved Det juridiske fakultet, leder av Norsk Kvinne- og familieforbund, og daglig leder i JURK. Det fjerde medlemmet skal velges blant kvinnelige dommere i Borgartings lagmannsrett.

Sigval Bergersen D.Y. og Hustru Nanki's almennyttige stiftelse
Denne stiftelse støttet JURK med kr 100 000,- i generell driftsstøtte for år 2000.

Annen økonomisk støtte

Midlene våre er i hovedsak forbeholdt saksbehandling. Derfor må vi søke om ekstern støtte til prosjekter, deltakelse på seminar, studietur og annet.

Bidragsgivere til prosjektarbeid og seminarer i 2000 har vært:
Lovsamlingsfondet har gitt JURK støtte slik at vi har kunnet sendt Fengselsgruppa på KROM-seminar. Oslo Kommune har gitt støtte til tre ulike prosjekter. Det ene er til oversetting av vår brosjyre "Innvandrerkvinnens rettsstilling" til andre språk. Det andre er støtte til JURKs samarbeid med Konfliktrådene i Oslo (KRiO). Se mer om dette under avsnittet om Innvandrerkvinnegruppa. Oslo Kommune har også støttet oss til utarbeidelse av brosjyren "Seksuelt misbrukte barns rettsstilling". Brosjyren ble ferdigstilt i 1999 men pengene ble utbetalt først i 2000.

Det kan leses mer om hvilke aktiviteter og prosjekter som har foregått i 2000 under et eget avsnitt i rapporten.

Problemer med finansieringen

JURK har helt fra starten i 1974 hatt problemer med finansieringa av drifta. Vi bruker unødig mye tid og ressurser på å skaffe bevilgninger. Avhengigheten av politisk velvillighet til å støtte oss, og stor usikkerhet om beløpets størrelse gjør en langtidsplanlegging, og dermed en god planlegging av økonomien vanskelig.

2.6 DRIFT

JURK har i 2000 hatt full drift hele året, fra uke 1 til og med uke 50 (inkludert påska).

I de siste år har ikke JURK hatt ressurser til å hjelpe alle som ønsker vår bistand. JURK ønsker også å foreta mer oppsøkende virksomhet for å nå de kvinnene som har minst ressurser. Vi ønsker videre å arbeide mer rettspolitisk

med en større deltagelse i samfunnsdebatten enn hva organisasjonen er i dag. JURKs overordnede målsetting er å forsøke, så langt råd er, å avhjelpe mest mulig av det udekkede rettshjelpsbehovet i samfunnet. Utfordringa blir å disponere ressursene på en mest mulig hensiktsmessig måte.

Medarbeiderne får kun betalt for 16 timers uke, mens den faktiske arbeidstiden tilsvarer full stilling. Se forøvrig eget punkt om gratisarbeidet.

De fleste av medarbeiderne må ta opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

Med den organisasjonen og det antall medarbeidere vi har i dag, er grensen nådd for hva vi kan klare av økning i antall saker. Avhengig av andelen muntlige besvarelser og mengden av arbeidskrevende saker, kan JURK i dag yte juridisk bistand til ca 3000 klienter i året.

2.7 ÅRETS REGNSKAP

2.7.1 Inntekter

Finansieringskilder	beløp
Justisdepartementet	1 271 550
Oslo kommune	430 000
Studentsamskipnaden	70 000
Sigval Bergersen stiftelse	100 000
Buskerud fylkeskommune	15 000
Rogaland fylkeskommune	10 000
Troms fylkeskommune	10 000
Oppland fylkeskommune	10 000
Sogn og Fjordane fylkeskommune	10 000
Finnmark fylkeskommune	6 000
Østfold fylkeskommune	5 000
Tromsø kommune	3 000
Stavanger kommune	3 000
Bergen kommune	3 000
Steinkjer kommune	3 000
Modalen kommune	3 000
Lærdal kommune	3 000
Namsskogan kommune	3 000
Møre og Romsdal fylkeskommune	2 500
Båtsfjord kommune	1 500
Skånland kommune	1 000
Utsira kommune	500
Forsand kommune	500
Bevilgninger totalt	1 964 550

Øvrige inntekter	beløp	Kommentare
Avkastning legat	50 000	Fredrikke Tønder Olsens og Martha Weberg
Støtte til prosjekt	69 490	Oslo kommune, tilbakebet Barne- og Familie dep
Samboerkontrakt, Festskrift o l	-2 912	Negativ p g a trykking av Festskrift i stort opplag
Inngående balanse fra 1999	430 743	Avsetning til investering av datautstyr
Øvrige inntekter totalt:	547 321	

SUM INNTEKTER 2 511 871

2.7.2 Utgifter

Lønnsutgifter	beløp
Lønn/feriepenger	1 566 630
Arbeidsgiveravgift	221 984
Sum lønn	1 788 614

Driftskostnader	beløp
Reise penger	4 826
Datainvestering, toner o l	222 916
Kolonial/vann	14 722
Kontorrekvisita	22 619
Trykking/porto/kopiering	51 152
Bøker/abonnementer	8 076
Gaver til foredrag o l	7 706
Diverse, bl a forsikring	51 378
Sum driftskostnader	383 395

SUM UTGIFTER 2 172 009

INNGÅENDE BALANSE 2001 334 862

Merknader til regnskapet

En høy inngående balanse til 2000 skyldes at det ble satt av midler til investering i nytt datautstyr. Dette prosjektet ble påstartet i 1999. Dette har imidlertid vist seg å være en tidkrevende oppgave bl a på grunn av sikkerhetsklareringer og usikkerhet om hvorvidt JURK måtte opprette et eget nettverk eller om vi kunne koble oss opp på universitetets nettverk hvilket ble gjort.

En forholdsvis høy inngående balanse til år 2001 skyldes at mye av dette er øremerket prosjekter som ble påstartet i 2000, men som ikke er ferdigstilt og utgiftsført før i 2001. I tillegg er ikke dataprojektet helt ferdigstilt. Det er derfor avsatt midler til dette. Det arbeides nå med å opprette et elektronisk klientregister. Det er kr 5000,- i differanse mellom JURK inntekter og utgifter for 2000. Dette beløpet refererer seg til JURKs håndkasse.

Utgifter til lønn og feriepenger er såpass lave fordi ca 45 % av det arbeidet som ble nedlagt i 2000 er utført vederlagsfritt (se forøvrig egen statistikk over

gratisarbeidet). JURK er helt avhengig av medarbeidernes idealisme for å opprettholde dagens drift.

JURKs lave driftsutgifter skyldes at Universitetet i Oslo dekker alle våre utgifter til lokaler, strøm, telefon og B-post. Støtten fra Universitetet er en nødvendig forutsetning for drifta av JURK. Driftsutgiftene i 2000 har vært større en tidligere år på grunn av den foretatte datainvestering.

2.8 GRATISARBEIDET I 2000

Periode	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Gratisarbeid	Gratisarbeid %
Uke 1 - 4	2 923	1200	1722,5	58,9 %
Uke 5 - 8	2532,25	1230	1302,25	51,4 %
Uke 9 - 13	2933,5	1447	1486,5	50,7 %
Uke 14 - 17	1733,5	919	814,5	47,0 %
Uke 18 - 21	1843,5	897	946,5	51,3 %
Uke 22 - 26	2040	1605,5	434,5	21,3 %
Uke 27 - 30	1252	1104,5	147,5	11,8 %
Uke 31 - 35	2184,5	1275	909,5	41,6 %
Uke 36 - 39	2072	1122	950	45,8 %
Uke 40 - 43	1790	980	810	45,3 %
Uke 44 - 45	872,5	469,5	403	46,2 %
Uke 46 - 50	2089,5	995	1094,5	52,4 %
Totalt antall timer	24265,75	13244,5	11021,25	45,4 %

Tabellene viser arbeid som er utført av medarbeiderne i 2000. Daglig leders vederlagsfrie arbeid er ikke regnet med.

Tallene viser at det ulønnede arbeidet som medarbeiderne utfører er helt avgjørende for at JURK kan ta imot så mange klienter som vi gjør.

Gratisarbeidet har gått ned med ca 4 prosentpoeng sammenlignet med 1999. I perioden med ordinær drift ligger andelen gratisarbeidet på ca 50%. I sommermånedene, spesielt juni og juli, synker andelen. Grunnen til dette er at omlag halvparten av medarbeiderne blir fristilt om sommeren, og timene til de som er i ferie overføres til de som arbeider. Tallene er basert på timelister.

Konklusjonen er at gratisarbeidet ligger på ca 45 % av lønnet arbeidstid, (11 021,25 timer). Med en timelønn på kr 89,80,- tilsvarer dette kr 989 690,-. Feriepenger og arbeidsgiveravgift er ikke tatt med i beregninga.

3 SAKSMATERIALE OG METODE

Saksmaterialet som ligger til grunn for rapporten er de personlige henvendelser vi har mottatt per telefon, på klientmottak i Oslo og ved brev fra kvinner bosatt over hele landet. I statistikken inngår ikke henvendelser fra f eks skoler, kvinnegrupper og andre organisasjoner som ønsker generelle opplysninger om kvinners rettslige stilling.

I forbindelse med første gangshenvendelse er kvinnen behjelpelig med å svare på standardspørsmål som noteres på et såkalt mønsterark, se vedlegg. Ved skriftlige henvendelser sendes mønsterarket til klienten med forespørsel om å returnere det i utfylt stand. Svarene gir opplysninger både om den rådsøkende og hennes juridiske spørsmål/problemer. Opplysningene danner grunnlaget for utarbeidelsen av JURKs statistikk.

I statistikken er det en del "ikke oppgitt", dette er fordi noen kvinner ikke ønsker, eller mener at de ikke kan svare på spørsmålene. En annen årsak er manglende retur av mønsterarket ved skriftlige henvendelser. Noe skyldes manglende utfylling fra den enkelte medarbeiders side.

I en del tilfeller har kvinnen flere rettsspørsmål enn det som fremgår av mønsterarkets rubrikk for problemområder. Da vårt dataprogram ikke kan registrere problemområder utover de valgte, fremkommer dette ikke i statistikken. Det hender at klienter kontakter sin saksbehandler etter forholdsvis lang tid og har flere spørsmål, enten i tilknytning til samme rettsområde eller på helt andre områder. Dessverre hender det nok i slike tilfeller at gitte saksbehandler ikke alltid påfører statistikken med disse spørsmålene som kommer i ettertid.

4 ANTALL KLIENTER

Tlf/brev henvendelser	2392	87,2%
Personlig fremmøte	350	12,8%
Totalt	2742	100,0%

I 2000 har vi tatt imot henvendelser fra 2742 kvinner. Dette er en nedgang på ca 500 saker i forhold til 1999. Da JURK har hatt noe færre saksbehandlere dette året er vi meget fornøyd med den arbeidsinnsatsen som har vært nedlagt i tiltaket. Vi har i hele 2000, på grunn av det ovennevnte hatt helt stengt for saksinntak på fredager. JURK håper at vi om kort tid kan åpne for inntak igjen på alle ukedager. Det er flere som ønsker vår bistand enn hva vi per i dag kan ta imot av henvendelser.

I 2000 har vi gått inn på et samarbeid med nettselskapet www.baby.no. På disse sidene kan man få svar på alle spørsmål som har tilknytning til svangerskap, fødsel, og små barn. Selskapet samarbeider med trygdekontoret, forsikringsselskaper, leger og andre. Det ligger inn en presentasjon av JURK på disse sidene hvor våre åpningstider o l fremkommer. JURK prøver også å svare på de juridiske spørsmålene som brukerne av disse nettsidene har. Da vi er veldig presset på ressurser er dette en fin måte å hjelpe flere på. Undersøkelser viser at mange, hovedsakelig kvinner, er inne daglig på disse sidene. Mange har i dag tilgang på internett, enten privat eller via arbeid. Svar på disse henvendelsene er ikke registrert i vår statistikk.

Det totale antall saker i statistikken er 2 684. Tallet er lavere enn antall henvendelser fordi enkelte av sakene ikke ble avsluttet i løpet av året, men blir arbeidet videre med i 2001. Sakene registreres ikke i databasen før de er avsluttet.

Klienten blir registrert som én henvendelse uavhengig av om klienten har en eller flere saker/juridiske problemer til utredning hos oss. Klientens spørsmål blir registrert innenfor 21 juridiske problemområder i databasen. Dette året har vi registrert 5 176 problemstillinger. Det blir i gjennomsnitt 1,9 spørsmål per sak. På grunn av begrensninger i databaseprogrammet, er det reelle antall spørsmål per klient større.

Det er verd å merke seg at kvinnen ofte har flere rettsspørsmål under hvert problemområde. Dette fremkommer i statistikken over de enkelte rettsområder som behandles særskilt nedenfor i kapitel seks.

JURK har dessuten mottatt ca 50 henvendelser fra ulike instanser, offentlige kontorer, organisasjoner, krisesentre m v, der de ber om å få tilsendt informasjon utarbeidet av JURK. Dette informasjonsmaterialet utgjør flere hundre infofoldere og brosjyrer, og blir distribuert videre til kvinner over hele landet. Informasjonsmaterialet benyttes dessuten til kompetanseheving internt i ulike

instanser. Denne spredningen av informasjon er en viktig del av JURKs rettsopplysende arbeid.

5 OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE

5.1 BOSTED

Det fremgår av vår statistikk at JURK behandler saker for kvinner som er bosatt over hele landet. De fleste av klientene kommer imidlertid fra Oslo og Akershus.

Bosted	Antall	Prosent
Oslo	962	35,8 %
Akershus	484	18,0 %
Aust-Agder	36	1,3 %
Buskerud	122	4,5 %
Finnmark	25	0,9 %
Hedmark	80	3,0 %
Hordaland	31	1,2 %
Møre og Romsdal	57	2,1 %
Nord-Trøndelag	18	0,7 %
Nordland	43	1,6 %
Oppland	39	1,5 %
Rogaland	66	2,5 %
Sogn og Fjordane	25	0,9 %
Sør-Trøndelag	46	1,7 %
Telemark	60	2,2 %
Troms	43	1,6 %
Vest-Agder	33	1,2 %
Vestfold	68	2,5 %
Østfold	86	3,2 %
Norden forøvrig	7	0,3 %
Europa forøvrig	13	0,5 %
Afrika	4	0,1 %
Asia	1	0,0 %
Latin-Amerika	2	0,1 %
Ikke oppgitt	333	12,4 %
Totalt	2684	100,0 %

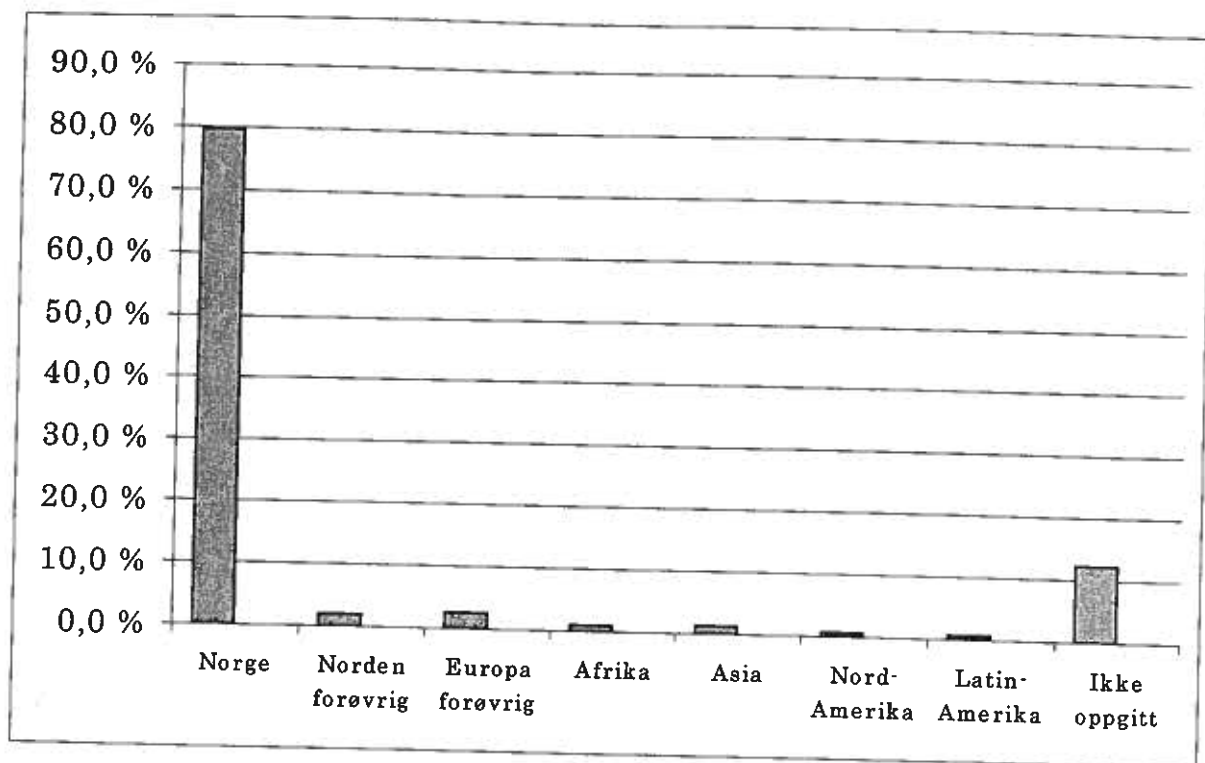
Det er 53,8% av vår klienter som er bosatt i Oslo og Akershus. Dette er naturlig idet JURKs lokaler er i Oslo.

JURK får henvendelser fra kvinner bosatt i alle landets fylker og noen henvendelser fra kvinner bosatt i utlandet. Omtrent hver andre klient kommer fra områder utenfor Oslo og Akershus. Dette er svært positivt da vår intensjon er å være et landsdekkende rettshjelpstilbud.

Også i 2000 arbeidet vi aktivt med å informere om vårt tilbud til kvinner fra områder utenfor Oslo og Akershus. Eksempelvis ble dette gjort ved å skrive artikler i ulike tidsskrifter, sende informasjonsmateriell til biblioteker, helsestasjoner, offentlige kontorer og andre.

5.2 STATSBOGERSKAP

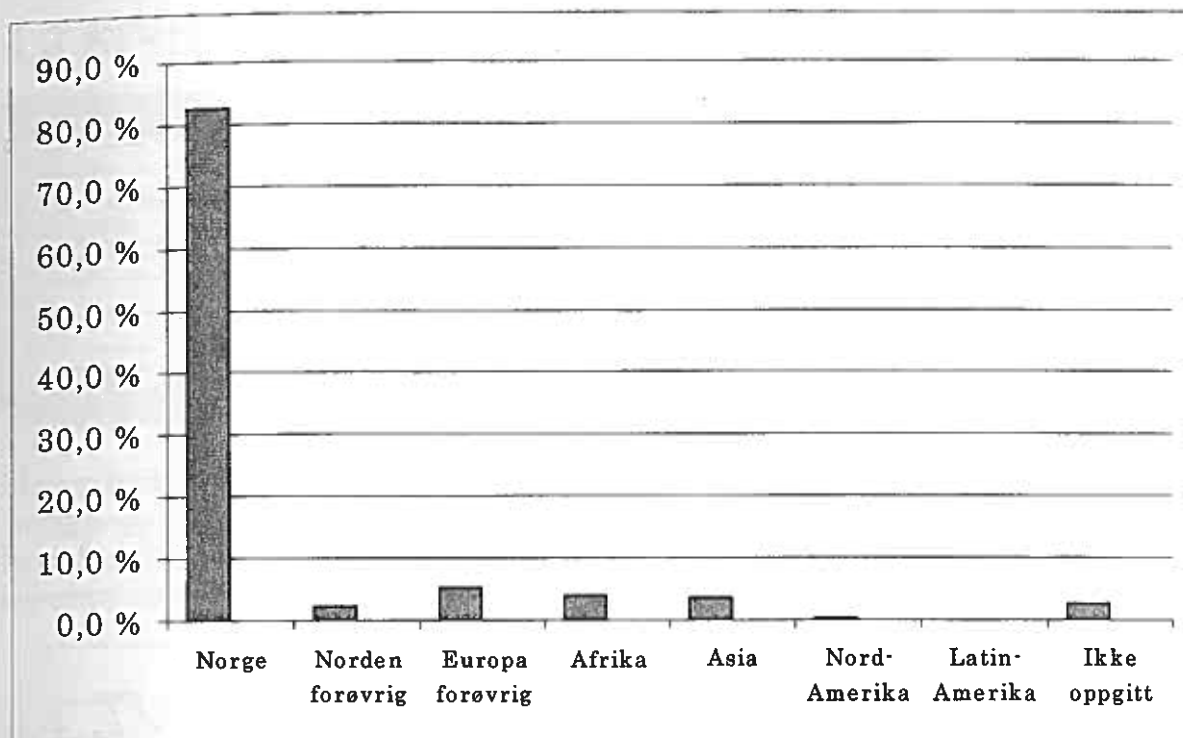
5.2.1 Kvinnens statsborgerskap

Nasjonalitet	Antal	Prosent
Norge	2144	79,8 %
Norden forøvrig	50	1,9 %
Europa forøvrig	70	2,6 %
Afrika	27	1,0 %
Asia	31	1,2 %
Nord-Amerika	16	0,6 %
Latin-Amerika	15	0,6 %
Ikke oppgitt	335	12,5 %
Totalt	2688	100,0 %

De fleste klientene er norske statsborgere. Det totale antall statsborgerskap er høyere enn antall klienter. Dette betyr at et par klienter har flere enn ett statsborgerskap. JURK søker å hjelpe innvandrerkvinner med deres juridiske problemer. Innvandrerkvinner er en vanskelig gruppe å nå ut til. Språkproblemer er et problem som også vanskeliggjør situasjonen. JURK har ikke lenger tilbud om den frie tolketjenesten gjennom Oslo kommune. JURKs svake økonomi umuliggjør innleie av tolk. Se mer om dette i avsnitt 7.4.

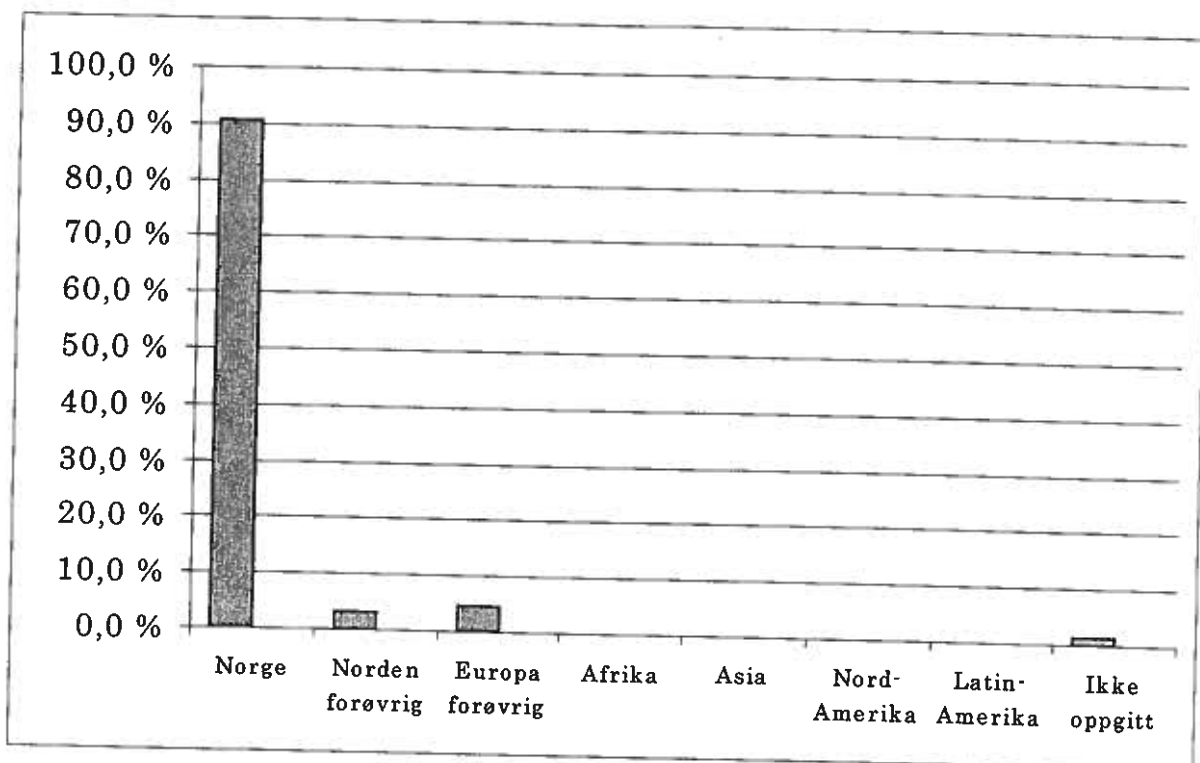
5.2.2 Mannens statsborgerskap

Nasjonalitet	Antall	Prosent
Norge	192	82,4 %
Norden forøvrig	5	2,1 %
Europa forøvrig	12	5,2 %
Afrika	9	3,9 %
Asia	8	3,4 %
Nord-Amerika	1	0,4 %
Latin-Amerika	0	0,0 %
Ikke oppgitt	6	2,6 %
Totalt	233	100,0 %

Antall menn er mye lavere enn antall registrerte saker. Dette skyldes enten at kvinnen er enslig, at mannen ikke er part i saken eller at kvinnen ikke ønsker å opplyse om mannens statsborgerskap.

5.2.3 Barns statsborgerskap

Region	Antal	Prosent
Norge	57	90,5 %
Norden forøvrig	2	3,2 %
Europa forøvrig	3	4,8 %
Afrika	0	0,0 %
Asia	0	0,0 %
Nord-Amerika	0	0,0 %
Latin-Amerika	0	0,0 %
Ikke oppgitt	1	1,6 %
Totalt	63	100,0 %

Medarbeideren i JURK stiller kun spørsmål om barns statsborgerskap der det kan ha betydning for saken. Noen av barna har dobbelt statsborgerskap og er derfor registrert på to land.

5.3 CIVIL STATUS

Sivil status	Antal	Prosent
Enke	55	2,0 %
Gift	695	25,9 %
Samboende	345	12,9 %
Separert	304	11,3 %
Skilt	269	10,0 %
Ugift	593	22,1 %
Ikke oppgitt	423	15,8 %
Totalt	2684	100,0 %

Mange kvinner kontakter JURK for å få opplysninger om sine juridiske rettigheter vedrørende separasjon og skilsmisse. En av årsakene til at omtrent hver fjerde klient er registrert som gift, er at man ikke endrer sivilstand før separasjonssøknaden er behandlet.

5.4 ANTALL BARN

Antall barn	Antal	Prosent
Ingen barn	453	16,9 %
1 barn	567	21,1 %
2 barn	731	27,2 %
3 barn	299	11,1 %
4 barn	76	2,8 %
5 barn	33	1,2 %
Ikke oppgitt	525	19,6 %
Totalt	2684	99,9 %

Det totale antall oppgitte barn i statistikken er 1706. Det betyr at svært mange barn, gjennom mors kontakt indirekte, blir berørt av JURKs arbeid.

5.5 ALDER

Alder	Antal	Prosent
Opp til 20	21	0,8 %
21 - 30	488	18,2 %
31 - 40	748	27,9 %
41 - 50	509	19,0 %
50 og oppover	321	12,0 %
Ikke oppgitt	597	22,2 %
Totalt	2684	100,1 %

Hovedtyngden av klientene befinner seg i aldersgruppen 21 - 50 år, hvorav aldersgruppen 31 - 40 år peker seg særlig ut. Fordelingen på alder er lik tidligere år.

5.6 YRKE OG FORSØRGELSESKILDE

Yrke	Antal	Prosent
Arbeidsledig *	33	1,2 %
Hjemmearbeidende	131	4,9 %
Industriarbeider	15	0,6 %
Kontor	408	15,2 %
Selvstendig næringsdr.	43	1,6 %
Servicenæring	217	8,1 %
Helse- og omsorgsarbeid	299	11,1 %
Student	213	7,9 %
Trygdet	281	10,5 %
Undervisning	151	5,6 %
Annet	249	9,3 %
Ikke oppgitt	644	24,0 %
Totalt	2684	100,0%

De aller fleste arbeider innenfor kvinnesektorer i yrkeslivet. Som eksempel kan nevnes arbeid i helsevesenet, kontorarbeid, arbeid i servicenæringer og arbeid i undervisningssektoren.

I databaseprogrammet kan det kun oppgis en forsørgerkilde. Deltidsarbeid blir derfor ikke synliggjort i denne delen av statistikken.

* Kvinnene som har oppgitt at de er arbeidsledige har ikke blitt registrert som trygdet selv om de mottar arbeidsledighetstrygd.

Hel- eller deltidsarbeid

Stillingsandel	Antal	Prosent
Heltid	1400	52,2 %
Deltid	288	10,7 %
Ikke oppgitt	996	37,1 %
Totalt	2684	100,0%

Tallene for heltid innbefatter også heltidshjemmearbeidende, studenter og trygdede. Det store antall "ikke oppgitt" gjør det vanskelig å vurdere materialet. JURKs erfaring er at en stor del av kvinnene som har barn, er deltidsarbeidende.

Forsørgersystem

Forsørgelseskilde	Antal	Prosent
Egen inntekt	1428	53,2 %
Offentlige støtteordninger	562	20,9 %
Mannens inntekt	79	2,9 %
Studielån	53	2,0 %
Andre	18	0,7 %
Ikke oppgitt	544	20,3 %
Totalt	2684	100,0 %

Av 213 studenter er det bare 53 som har studielån som eneste inntektskilde.

5.7 HVORDAN FIKK KVINNEN KJENNSKAP TIL JURK.

Kjennskap til JURK	Antal	Prosent
Via en bekjent	767	28,60 %
Via massemedia	198	7,40 %
På et offentlig kontor	502	18,70 %
Løpeseddel/plakat	122	4,50 %
Advokat/rettshjelper	67	2,50 %
Via krisesenter	32	1,20 %
Via kvinnebevegelsen	9	0,30 %
Andre	369	13,70 %
Ikke oppgitt	618	23 %
Totalt	2684	99,9 %

Hele 28,6% oppgir at de er blitt anbefalt JURK gjennom en bekjent. Dette er en klar indikasjon på at våre tidligere klienter er meget fornøyde med den hjelpen de har fått hos JURK.

Det er 18,7% av de rådsøkende som oppgir at de har fått kunnskap om JURK på et offentlig kontor. Erfaringsmessig er dette familierådgivnings- og familievernkontorer, trygde- og sosialkontorer, samt fylkesmannskontoret i de ulike fylkene.

Ellers har omtrent 12% av våre klienter fått vite om oss via massemedia og løpesedler/plakater.

67 klienter fikk kjennskap til JURK via advokat eller annen rettshjelper. Mange av disse rådsøkende er kvinner som har for høy inntekt til å få innvilget statlig fri rettshjelp, samtidig som deres inntekt er for lav til at de har mulighet til å engasjere en advokat. Flere trenger hjelp til å søke om voldsoffer- eller billighetserstatning. Erfaringsmessig er dette ikke «advokatmat», og det er etter hvert blitt kjent at JURK har god kompetanse på dette området. Det at vår hjelp er gratis er også av stor betydning i denne sammenheng, da voldsoffererstatningene ikke utgjør de store beløp.

Generelt kan det sies at kvinnens kjennskap til JURK gir uttrykk for hvor etablert vår virksomhet er. JURK har en bred profil, og er godt kjent både blant private og offentlige instanser.

5.8 HVORFOR KVINNEN OPPSØKER JURK FREFOR ANDRE RETTSHJELPERE

Hvorfor JURK?	Antal	Prosent
Gratis	560	20,9 %
Anbefalt av andre	858	32,0 %
Enkelt/uforpliktende	123	4,6 %
Kvinnelig saksbehandler	210	7,8 %
Godt rykte	72	2,7 %
Misfornøyd med advokat	14	0,5 %
Andre	223	8,3 %
Vet ikke	25	0,9 %
Ikke oppgitt	599	22,3 %
Totalt	2684	100,0 %

Nesten hver tredje kvinne oppgir at hun har blitt anbefalt å ta kontakt med JURK. Dette er en indikasjon på at tidligere klienter er fornøye med den hjelpen de har.

Dette samt at endel oppgir at JURK har et godt renommé tilsier at vi er et etablert rettshjelpstilbud i folks bevissthet.

For mange kvinner er det utslagsgivende at de møter en kvinnelig saksbehandler når de kontakter en rettshjelper. Her er JURK et unikt tilbud. Dette er et argument for at JURK ikke foretar en behovsprøving ut i fra klientenes inntekter. Gratis bistand er også av stor betydning for at klienten ber om hjelp fra JURK.

5.9 HVORVIDT KVINNEN HAR VÆRT I KONTAKT MED ANDRE RETTSHJELPERE ANGÅENDE DETTE JURIDISKE PROBLEMET

Kontakt	Antal	Prosent
Har ikke hatt kontakt med rettshjelper tidligere	1689	62,9 %
Har hatt kontakt med rettshjelper tidligere	491	18,3 %
Ikke oppgitt	504	18,8 %
Totalt	2684	100,0 %

Hvilken type rettshjelp har kvinnen benyttet tidligere

Type rettshjelp	Antal	Prosent
Privat advokat	265	54,0 %
Ktr. for fri rettshjelp	42	8,6 %
Juss · Buss	72	14,7 %
Andre rettshjelpere	112	22,8 %
Totalt	491	100,1 %

JURK engasjerer seg i utgangspunktet ikke i saker der kvinnen får bistand av andre rettshjelpere. Vi ønsker å unngå dobbeltbehandling av saker.

Dersom kvinnen har krav på fri rettshjelp, gir vi alltid generell rettsinformasjon. Har kvinnen behov for representasjon i saken, henvises hun videre til kontoret for fri rettshjelp eller til en advokat.

I de tilfellene hvor kvinnen henvender seg til oss fordi hun ønsker en nærmere forklaring på advokatens arbeid, gir vi så langt det er mulig en slik forklaring. Når det gjelder praktiserende advokater, er vårt generelle inntrykk at kommunikasjonen mellom han/henne og den rådsøkende ofte fungerer dårlig. Endel kvinner gir uttrykk for at advokaten snakker «over hodet» på dem med et språk de ikke forstår.

I endel tilfeller har ikke den rådsøkende økonomi til å la advokaten arbeide videre med saken.

6 PROBLEMOMRÅDENE

6.1 OVERSIKT OVER RETTSOMRÅDENE

Problemstilling	Antall	Prosent
Arbeidsrett	199	3,8 %
Arverett	457	8,8 %
Avtalerett	94	1,8 %
Barn og foreldre	838	16,2 %
Boligrett	251	4,8 %
Ekteskap	1690	32,7 %
Erstatning/forsikring	96	1,9 %
Fengselsrett	34	0,7 %
Forvaltningsrett	44	0,9 %
Folketrygdens ytelser	128	2,5 %
Gjeld	131	2,5 %
Homofiles rettsstilling	7	0,1 %
Fremmedrett/intern.	169	3,3 %
Mishandling av kvinner/barn	165	3,2 %
Personrett	13	0,3 %
Retts hjelp	61	1,2 %
Sivile saker	49	0,9 %
Skatterett	19	0,4 %
Sosialrett/helserett	40	0,8 %
Strafferett	58	1,1 %
Tingsrett	119	2,3 %
Ugift samliv	514	9,9 %
Totalt	5176	100,1 %

Klientene har som regel spørsmål innen flere rettsområder.

Tabellen viser at kvinner har flest rettslige problemer ved samlivsbrudd, enten det er etter ekteskap eller ugift samliv. I forlengelsen av dette er det naturlig at JURK får mange henvendelser om barnerett.

På fengselsrettens område er det registrert bare 34 saker i 2000. Våre registreringsrutiner på dette rettsområdet gjør at tallet gir et skjevt bilde. Fengselsgruppe er på Bredtveit kvinnefengsel for å gi råd og veiledning til de innsatte hver 14. dag. Innsatte som tar kontakt flere ganger i løpet av soningstiden vil ikke bli registrert på nytt. En sak kan registreres flere år etter at klienten første gang kontaktet oss fordi hun har fått hjelp til flere juridiske problemer i løpet av sin soningstid. Dette vil bli registrert som en henvendelse, men med flere problemområder.

I det følgende har vi valgt å konsentrere oss om disse problemområdene: ekteskap, barnerett, ugift samliv, trygderett, sosialrett, forvaltningsrett, arverett, boligrett, gjeld, arbeidsrett, retts hjelpsrett, fremmedrett og fengselsrett.

Problemområdene er valgt ut på grunn av deres størrelse i vårt materiale, og på bakgrunn av at vi finner enkelte områder spesielt interessante ut fra et kvinneverettslig og kvinnepolitisk synspunkt.

Antall spørsmål i forbindelse med mishandling av kvinner og barn har hatt en sterk økning i forhold til tidligere år. Ut i fra et kvinnepolitisk og menneskerettslig synspunkt vurderes problemer knyttet til mishandling i et eget kapitell om mishandling av kvinner.

6.2 EKTESKAP

Problemstilling	Antall	Prosent
Formuesforholdet(felleseie/særeie)	381	22,5 %
Ektepakt	78	4,6 %
Underholdsplikt	14	0,8 %
Framgangsmåte ved sep./skilsmisse	441	26,1 %
Særlig om oppgjør av felles bolig	274	16,2 %
Praktisk gj.føring av skiftet forøvrig	138	8,2 %
Bruksrett til felles bolig	23	1,4 %
Skjevdeling	47	2,8 %
Oppgjør med særeiemidler	13	0,8 %
Vederlagskrav	14	0,8 %
Ektefellebidrag	42	2,5 %
Brosjyre	149	8,8 %
Annet	76	4,5 %
Totalt	1690	100,0 %

Separasjon/skilsmisse

Svært mange av klientene ønsker generell informasjon om separasjon og skilsmisse. JURK har derfor utarbeidet brosjyren "Separasjon og skilsmisse". Brosjyren sendes ut til den rådsøkende før saken blir nærmere behandlet, slik at kvinnen i fred og ro kan sette seg ned og få kort informasjon om gangen i en vanlig separasjons- og skilsmissecase. I noen tilfeller er denne informasjonen nok til å gjøre kvinnen selvhjulpent.

Mange kvinner har den oppfatningen at de ikke får separasjon dersom den annen part ikke samtykker. Her er det et klart behov for ytterligere rettsopplysning. Videre ønsker mange rådsøkende opplysninger om separasjonens rettsvirkninger, særlig med henblikk på skifte og barnefordeling.

Enkelte klienter frykter meklingen og trenger nøktern informasjon om hva det innebærer å gjennomføre mekling.

En del av sakene dreier seg om skilsmisse på grunnlag av faktisk separasjon. Noen saker gjelder skilsmisse ved dom uten forutgående separasjon, som regel på grunn av mishandling.

Formuesforhold

Kvinnene ønsker informasjon om begrepene sameie, særeie og felleseie. JURK ser stadig at det hersker stor forvirring og mange misforståelser om begrepenes innhold og praktiske betydning. Spørsmålene dreier seg om formuesforholdene ved inngåelse av ekteskap, under ekteskapet og ved oppløsning av ekteskapet.

Skjevdeling (Ekteskapslovens § 57)

Mange har spørsmål om skjevdeling. Denne utvidede retten til å ta ut verdien av eiendeler man hadde med seg inn i ekteskapet, eller har ervervet ved arv eller gave under ekteskapet, kom med i ekteskapsloven av 1991. Regelen kan blant annet gjøre behovet for særeieavtaler noe mindre. Siden regelen fortsatt er forholdsvis ny og ukjent, er behovet for kunnskap på området stort.

Selv om det er avtalefrihet ved skifteoppgjør, fungerer reglene i ekteskapsloven som et utgangspunkt for hva partene mener er rimelig å kreve.

Skjevdelingsregelen åpner for vanskelige vurderinger, mye skjønn og kompliserte regnestykker. Regelen er dermed vanskelig å anvende. Den kan øke konfliktnivået ved skifteoppgjøret, fordi det ofte er vanskelig å vite hva som blir resultatet av delingen i henhold til gjeldende rett. I praksis blir ofte styrkeforholdet mellom forhandlingspartene avgjørende for resultatet.

Reglen skaper også problemer for par som har levd i et uregulert samliv, dvs uten samboeravtale. Etter noe år gifter de seg for å bringe "orden" i de økonomiske forholdene. Ofte er mannen registrert som eier av formuesgodene ved inngåelse av ekteskapet, mens kvinnen har brukt sine midler på mer forgjengelige verdier. Ved et skifte må kvinnen bevise at hun hadde en sameieandel før ekteskapet, for å avskjære et skjevdelingskrav fra mannen.

De ulike økonomiske forholdene mellom kvinner og menn i samfunnet, medfører at menn ofte har mer varige verdier enn kvinner. Det kan derfor reises spørsmål om skjevdelingsregelen favoriserer mannen ved skifteoppgjøret.

Boligen

Boligen er for de fleste det mest verdifulle og viktigste aktivum en har. Ved nesten alle samlivsbrudd er det viktig for partene raskt å få avklart hvem som skal/kan sitte med boligen. Dette er viktig særlig hvor det er barn med i bildet. Kvinnene søker ofte hjelp for å avklare om de er sameiere i boligen, om de har rett, og ikke minst økonomisk mulighet til å overta boligen. Dersom disse mulighetene ikke foreligger, blir det av og til et spørsmål om bruksrett til boligen, f eks så lenge barna går på skolen.

Praktisk gjennomføring av skiftet

Mange av kvinnene ønsker veiledning om hvordan skiftet skal gjennomføres. Ofte er det tilstrekkelig at kvinnene leser brosjyren "Separasjon og skilsmisse". Kunnskap om gjeldende rett gjør kvinnen i stand til å gjennomføre skiftet. Andre ganger ber kvinnene om hjelp til å sette opp et forslag til skifteavtale, og i en del tilfeller har kvinnen behov for at JURK representerer henne i forhandlinger med ektefellen. Årsaken kan ofte være et skjevt styrkeforhold partene imellom.

Ektepakt

I de fleste av disse sakene henvender kvinnen seg til JURK før hun undertegner en ektepakt som mannen ønsker å opprette. Vi har dessverre en del henvendelse der kvinnen allerede har undertegnet en ektepakt som hun først senere ser er urimelig. Dette gjelder særlig i forbindelse med samlivsbrudd.

Mange kvinner vil også vite hvilke formkrav som stilles til en ektepakt.

Underholdsplikt

Det har vært en økning i antall henvendelser fra kvinner som ønsker å få konkretisert innholdet i den gjensidige underholdsplikten. Det dreier seg om retten til opplysninger om ektefellens økonomiske stilling, underholdspliktens omfang, og hva hun kan foreta seg hvis mannen forsømmer sin del av underholdsplikten. Ca 3% av JURKs klienter forsørges av ektefellen. I tilfeller hvor mannen forsømmer underholdsplikten, har kvinnen svært vanskelig for å hevde sine rettigheter på området.

Oppsummering

I de siste årene har JURK merket en endring i behandlingen av skiftesaker. Sakene er mer arbeidskrevende idet skifteoppgjørene er "tyngre" og det i større grad er behov for at JURK representerer kvinnen i forhandlinger. Statistikken bekrefter inntrykket. Flere trenger bistand utover den generelle rettsopplysninga.

6.3 BARN OG FORELDRE

Problemtstilling	Antall	Prosent
Daglig omsorg	315	37,6 %
Foreldreansvar	149	17,8 %
Samværsrett/avtaler	178	21,2 %
Barnebidrag	79	9,4 %
Barnevern	22	2,6 %
Adopsjon	11	1,3 %
Farskap	20	2,4 %
Vergemål	4	0,5 %
Annet	60	7,2 %
Totalt	838	100,0 %

Generelt

Samfunnsdebatten om barneloven, samværsavtaler og fedres rettigheter i forhold til barna, synes å ha aktualisert latente konflikter. De siste årene har vist en markant økning i antall henvendelser om foreldreansvar, samværsavtaler og barnebidrag. På bakgrunn av dette har JURK nylig utarbeidet brosjyren «Småbarnsforeldres rettsstilling».

Konflikter i forholdet barn og foreldre, og foreldre imellom, kan være vanskelige å håndtere. De juridiske konfliktene griper dypt inn i klientens liv på særlig følsomme områder. Dette stiller store krav til medarbeiderne, og sakene må vurderes grundig. Noen ganger er klienten best tjent med å bli henvist til et

familievernkontor, spesielt når det gjelder samtaler på det mellommenneskelige plan. Når det gjelder juridiske problemer, samt forståelsen av de forpliktelser man påtar seg ved å inngå en avtale, gir JURK den nødvendige informasjon.

Saksbehandlingen

Sakene dreier seg hovedsaklig om hvem av foreldrene som skal ha daglig omsorg for barna ved samlivsbrudd, eller hvordan samværsavtaler skal praktiseres. Mange kvinner uttrykker engstelse for at de skal miste den daglige omsorgen ved samlivsbrudd.

Kvinnen har i de fleste tilfellene hatt hovedansvaret for barna, men er redd for at mannen står sterkere enn henne i en barnefordelingssak. Han har ofte høyere inntekt, har normalt en bedre mulighet til å beholde felles bolig og kan generelt tilby barna bedre økonomiske kår. Ofte gir de rådsøkende uttrykk for at de ikke tør bryte ut av et dårlig ekteskap fordi mannen har overbevist dem om at de ikke vil få den daglige omsorgen for barna. JURKs rolle blir her å informere om rettstilstanden. Sentrale spørsmål er innholdet i foreldreansvaret, daglig omsorg, hva samværsretten innebærer og hvordan bidrag beregnes og utbetales.

I forbindelse med spørsmål om barnebidrag gir JURK alltid generell informasjon om klientens rettigheter på området. Ved detaljerte spørsmål, som eksempelvis utmåling av bidraget, må klienten ta kontakt med sitt lokale trygdekontor.

6.4 UGIFT SAMLIV

Problematikk	Antall	Prosent
Samlivsavtale	154	30,0 %
Eierrådighet og gjeldsforpliktelser	128	24,9 %
Særlig om felles bolig	77	15,0 %
Felles barn	12	2,3 %
«Barnetestament»	10	1,9 %
Gjensidig testament	1	0,2 %
Brosjyren «Ugift samliv»	97	18,9 %
Annet	35	6,8 %
Totalt	514	100,0 %

Problemet for samboere er at deres forhold ikke er regulert av én lov, som det i stor grad er for ektefeller. På noen rettsområder er det opprettet egne bestemmelser for samboere, andre steder likestilles f.eks. samboere som har felles barn med ektefeller, og atter andre steder er samlivsformen ikke vurdert i det hele tatt.

Det hersker mange misforståelser om samboeres rettsforhold. En utbredt misforståelse er at samboere etter 2 år faller inn under ekteskapsreglene. Behovet for rettskunnskap er derfor stort. I mange tilfeller kan det gi meget negative utslag for samboere som ikke har tatt sine forholdsregler. Et godt eksempel er samboeres manglende rett til arv etter hverandre. Faller den ene

bort, kan den andre risikere å stå på bar bakke, selv etter mange års samboerskap. Dette rammer i større grad kvinner enn menn.

Brosjyrer om ugift samliv

I 1994 utarbeidet JURK på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet brosjyren "Ugift samliv" som inngår i kortstokkserien til Statens Informasjonstjeneste. Denne ble laget på bakgrunn av JURKs egen brosjyre med samme navn. JURKs brosjyre «Ugift samliv» er forholdsvis nylig fullstendig revidert. Den inneholder eksempler på viljeserklæring om barn og samværsavtale. I tillegg er det utarbeidet samboeravtale og gjensidig testament

Brosjyrene sendes ut til klienten sammen med konkrete rettsråd i saken. I noen tilfeller gjør disse opplysningene kvinnen selvhjelpen, men ofte kontakter hun saksbehandleren igjen med flere spørsmål.

Eierrådighet og gjeldsforpliktelser

Kvinnene kontakter oss med spørsmål knyttet til eierforholdene eneie og sameie. Hvem som råder over hva under samlivet og hvordan gjeldsforpliktelser skal fordeles både under og etter samlivet, er viktige temaer. Det er en stadig økning i henvendelser på dette området, noe som kan tyde på at kvinner er blitt mer bevisst på at det er viktig å avklare eierforholdene. For å rasjonalisere arbeidet i saker hvor det er behov for generell rettsinformasjon, har JURK laget en egen brosjyre om sameie.

Samlivsavtale

I 1998 fikk JURK en økning i antall henvendelser om samlivsavtale. På bakgrunn av dette utarbeidet JURK i 1999 en egen standard samboerkontrakt. JURK jobber etter prinsippet om hjelp til selvhjelp. Enkelte klienter foretrekker å sette opp sin egen samboeravtale som er tilpasset deres situasjon etter å ha lest brosjyren. Det hender at de rådsøkende vil ha en saksbehandler til å lese igjennom det juridiske innhold. Andre ønsker å bruke JURKs standardkontrakt.

JURKs erfaring er at det fremdeles er få samboere som oppretter kontrakt, noe som ofte setter kvinnen i en svak stilling. Kvinner benytter ofte sin inntekt til forbruksvarer, mens mannen anskaffer kapitalgjenstandene. Kjønnssrollemønsteret i samboerforhold skiller seg med andre ord ikke vesentlig fra ekteskapets.

Felles barn og barnetestament

Ved samboerforhold oppstår spørsmål omkring farskap og foreldreansvar. Mange av disse spørsmålene faller forøvrig inn under problemområdet barnerett. De rådsøkende ønsker ofte å vite hvordan de best sikrer sine barn. Det hender at paret både har felles barn og barn fra tidligere forhold. Kvinnene vil gjerne vite hvem som får foreldreansvar/daglig omsorg/samværsrett hvis de selv faller fra og hvordan arvereglene er for særkullsbarn m m.

Felles bolig

For samboere reguleres boligforholdet i hovedsak gjennom tre lover; sameieloven, borettslagsloven og husstandsfellesskapsloven. Derfor er det mange kvinner som trenger veiledning om hvilken lov som kommer til anvendelse i deres tilfelle.

Arv/gjensidig testament

Samboere har ikke arverett, med mindre de oppretter testament til fordel for hverandre. Mange rådsøkende trenger derfor veiledning i testamentsreglene og opplysninger om hvordan samboerne kan sikre seg på andre måter. Det ble nylig utarbeidet et standard gjensidig testament.

Annet

Klientene har også spørsmål om arveavgift, samboeres manglende adgang til adopsjon og retten til løsøregjenstandene. De har også spørsmål om hvilke beskatnings- og forsikringsregler som gjelder for samboere. Da skatterett nå er tatt ut fra pensum på juridisk embedseksamen behandler ikke JURK skatterett.

6.5 TRYGD-, SOSIAL- OG FORVALTNINGSRETT

Vi har valgt å plassere disse sakene under samme overskrift. Kvinner som trenger hjelp på et av disse områdene har ofte spørsmål på de to andre også. Det kan derfor være nyttig å se dem i sammenheng. Her, som på en rekke andre rettsområder, ser vi en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Dette medfører at kvinner i en del tilfeller ikke oppnår de rettigheter de har krav på etter loven. På grunn av stor sakspågang prøver vi i større grad enn tidligere å henvise til de aktuelle offentlige instanser. Disse kontorer har opplysnings- og veiledningsplikt. Henvisningen gjelder i søknadsfasen, og er betinget av at de rådsøkende virkelig får hjelp i andre instanser. JURK bistår alltid ved klage på vedtak.

Ytelser etter folketrygdloven

Problemstilling	Antal	Prosent
Alderspensjon	6	4,7 %
Attføring	22	17,2 %
Barnetrygd	8	6,3 %
Nedkomststønad/fødselspenger	9	7,0 %
Ytelser til enslig forsørger	14	10,9 %
Stønad ved sykdom	22	17,2 %
Uførepensjon	12	9,4 %
Ytelser til etterlatte	1	0,8 %
Yrkesskadetrygd	4	3,1 %
Andre ytelser (Ftrl.)	26	20,3 %
Stønad ved arbeidsledighet	4	3,1 %
Tøtalt	128	100,0 %

Ytelser til enslige forsørgere

Noen av kvinnene som oppsøker JURK med trygde- og sosialrettslige spørsmål, ønsker opplysninger om ytelser til enslige forsørgere. Endel av dem har aldri bodd sammen med barnets far. Noen av dem er i ferd med å bryte ut av et ekteskap eller samboerforhold der mannen er hovedforsørger. Felles for disse kvinnene er at de ikke ser seg i stand til å forsørge seg selv og barnet.

For å ha rett til overgangsstønad kreves det blant annet at man er formelt separert og har flyttet fra tidligere ektefelle. Dette skaper problemer fordi det kan være lang ventetid før man får separasjonsbevilling. Av økonomiske og/eller praktiske grunner deler endel bolig, til tross for at de formelt og reelt er separert. I disse tilfellene har heller ikke kvinnen rett til overgangsstønad.

Stønader ved sykdom og fødsel

Folketrygdloven er vanskelig å orientere seg i og relativt ofte foretas det endringer. De fleste rådsøkende ønsker en orientering om hvilke rettigheter de har i forbindelse med fødsel, egen sykdom eller barns sykdom.

Attføring og uførepensjon

Kvinnen ønsker ofte veiledning i hvilke vilkår som gjelder for de enkelte ytelser. I endel tilfeller ønsker kvinnen hjelp til å forstå vedtak hun har fått fra trygdeetaten. Det hender også at vi hjelper den rådsøkende med å søke om ytelser eller med å anke vedtak hun ikke er fornøyd med. (Se mer om det under forvaltningsrett).

Ytelser til etterlatte

Vi får henvendelser fra gjenlevende ektefelle og gjenlevende fraskilt/separert ektefelle. I begge tilfeller er det vilkårene for stønad til etterlatte som står sentralt.

Sosialrett

Problematikk	Antall	Prosent
Bostøtte (kommunal/statlig)	13	32,5 %
Misbrukerproblemer	1	2,5 %
Stønad til livsopphold	10	25,0 %
Annet	16	40,0 %
Totalt	40	100,0 %

Det har vært en nedgang på ca 30 % fra 1999 på sosialrettens område. Også i 2000 gjaldt endel av sakene kvinner som faller utenfor folketrygdens ytelser, fordi de ikke oppfyller ett eller flere av lovens vilkår. Sakene dreide seg også om kvinner som etter et langt ekteskap ikke har mulighet til å få jobb på dagens arbeidsmarked.

Et stadig stigende antall saker gjelder enslige forsørgere som har problemer med å få pengene til å strekke til. Selv om det har blitt mer vanlig med støtte fra sosialkontoret, opplever vi ennå at mange ser på dette som ydmykende og kvier

seg for å ta kontakt. Et annet problem er at kvinnen ofte har vanskeligheter med selv å kommunisere med sin saksbehandler på sosialkontoret.

Forvaltningsrett

Problemstilling	Antal	Prosent
Klage på trygdevedtak	12	27,3 %
Klage på sosialvedtak	2	4,5 %
Klage på andre forvaltningsvedtak	6	13,6 %
Annet	24	54,5 %
Totalt	44	99,9 %

6.6 ARVERETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Legalarv	196	42,9 %
Testament	79	17,3 %
Uskifte	55	12,0 %
Dødsboskifte	16	3,5 %
Odels- og åsetesrett	45	9,8 %
Annet	66	14,4 %
Totalt	457	99,9 %

Spørsmålene vedrørende legalarv knytter seg både til ektefellens arverett, barns pliktdelsarv og legalarvingenes forhold til testament.

Vår erfaring viser at mange tror de må ha advokatbistand for å opprette et gyldig testament. Det er viktig for JURK å opplyse om reglene på dette området.

6.7 BOLIGRETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Den rådsøkende er leietaker	114	45,4 %
Den rådsøkende er utleier	36	14,3 %
Depositum	1	0,4 %
Fast eiendom kjøp/salg	37	14,7 %
Annet	63	25,1 %
Totalt	251	99,9 %

JURK ønsker fortrinnsvis å hjelpe leietakere, fordi det i hovedsak er disse som har svakest økonomi. De fleste sakene gjelder oppsigelse av leieforhold og dekning av utgifter i forbindelse med leie av leiligheten.

6.8 GJELD

Problemstilling	Antal	Prosent
Boliggjeld	15	11,5 %
Inkasso	24	18,3 %
Gjeldsordning	8	6,1 %
Kausjonsansvar	30	22,9 %
Regresskrav	7	5,3 %
Annet	47	35,9 %
Totalt	131	100,0 %

Mange av våre klienter har spørsmål og problemer knyttet til gjeld. Ofte oppstod gjeldsproblemene i forbindelse med oppgjør etter et samlivsbrudd. Eksempler på dette er kvinner som overtar felles gjeld eller kausjonerer for partnerens gjeld. Sammenlignet med 1999 er det en meget stor økning på spørsmål om kausjonsansvar.

6.9 ARBEIDSRETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Ansettelse (bl a forbigåelser)	26	13,1 %
Oppsigelse evt endringsoppsigelse	89	44,7 %
Førtidspensjonering	2	1,0 %
Avskjedigelse	5	2,5 %
Lønnsspørsmål	38	19,1 %
Seksuell trakkasering	39	19,6 %
Totalt	199	100,0 %

I 1999 hadde vi ingen spørsmål knyttet til seksuell trakasering. I år 2000 har vi registrert hele 39 tilfeller av dette. En mulig årsak til dette kan være at temaet har vært mer oppe i samfunnsdebatten enn tidligere og ført til at flere, spesielt flere yngre kvinner, er blitt mer bevisste på sine rettigheter enn tidligere.

Vi får også generelle spørsmål om rettigheter etter arbeidsmiljøloven, lovligheten av arbeidskontrakter med videre.

6.10 RETTSHJELPSRETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Info om fri rettshjelp	38	62,3 %
Henvist til kontoret for fri rettshjelp	2	3,3 %
Annet	21	34,4 %
Totalt	61	100,0 %

Over 60% av sakene er spørsmål vedrørende lov om fri rettshjelp. JURK informerer om ordningen, og hjelper til med å undersøke om kvinnen har rett på

fri rettshjelp fra staten. I databasen for år 2000 er det ikke registrert noen saker hvor klienten har spørsmål knyttet til bistandsadvokatordningen.

6.11 FREMMEDRETT/INTERNASJONAL PRIVATRETT

Problemstilling	Saker	Prosent
Oppholdstillatelse	86	50,9 %
Arbeidstillatelse	10	5,9 %
Familiegjenforening	10	5,9 %
Internasjonal privatrett	43	25,4 %
Studentopphold	2	1,2 %
Annet	18	10,7 %
Totalt	169	100,0 %

Innvandrerkvinnegruppa har de siste årene drevet utadrettet virksomhet overfor innvandtermiljøene. Målet har vært å nå denne kvinnegruppa med de samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner: gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Sakene gjelder i det vesentligste oppholdstillatelser, særlig i forbindelse med separasjon og skilsmisse. Mange kvinner får oppholdstillatelse i Norge gjennom familiegjenforeningsreglene, det vil si som "vedheng" til mannens oppholdstillatelse. Spørsmål om oppholdstillatelse har gått ned fra i fjor. I 1999 registrerte vi 135 spørsmål om oppholdstillatelse mot 86 i 2000. Noe av bakgrunnen for dette kan være at Innvandrerkvinnegruppa drar ut og holder foredrag for kvinner som går på norskopplæring. Tema for dette foredraget er bl a oppholdstillatelse. Skoleprosjektet ble revidert høsten 2000 slik at regelverket er blitt enklere å forstå.

I forhold til 1999 har det vært en økning på ca 80% i antall henvendelser vedrørende internasjonal privatrett. Saker om internasjonal privatrett dreier seg om spørsmål om hvilket lands skifteregler som skal gjelde ved separasjon/skilsmisse når partene har tilknytning til flere land. Det kan også gjelde spørsmål om foreldreansvar og samværsrett når foreldrene er av forskjellig nasjonalitet. Dette er innfløkte og vanskelige saker slik at mye arbeid ligger bak denne store økningen i disse saker.

Kategorien "Annet" dekker spørsmål som statsborgerskap, besøksvisum o l.

For mer grundig gjennomgang av Innvandrerkvinnegruppas arbeid, se avsnitt 7.4.

6.12 FENGSELSRETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Forhold i fengselet	17	50,0 %
Gjenopptagelse	1	2,9 %
Overføring	6	17,6 %
Annet	10	29,4 %
Totalt	34	99,9 %

Av statistikken fremgår imidlertid ikke det brede antall saksområder som Fengselsgruppa dekker. Gruppa har også saker innen andre rettsområder som f.eks familie-, barne- og arverett, samt en del husleie- og gjeldssaker.

Vi har ikke i 2000 registrert en eneste sak om søknad om halv tid. Til sammenligning viser tall fra 1999 at ca 35 % av sakene var søknad om halv tid. Tall fra 2000 viser at 17 av sakene gjaldt soningsforholdene. I 1999 registrerte vi ikke noen slike forespørsler.

På grunn av våre registreringsrutiner blir antallet spørsmål på fengselsrettens område noe misvisende. Innsatte som sitter inne over en tid har gjerne flere spørsmål underveis i soningen. Disse sakene blir registrert i statistikken etter at klienten har fått svar på alle av sine spørsmål.

Se forøvrig grundig gjennomgang av Fengselsgruppas arbeid under avsnitt 7.1.

7 MISHANDLING AV KVINNER

7.1 METODE

Innledningsvis ønskes det å påpekes at for JURK, som også er et liketillingstiltak, er det viktige kvinnepolitiske problemstillinger å ta tak i når det gjelder menns vold mot kvinner.

Generelt

Statistikken i det følgende bygger på registreringsskjemaer som saksbehandlerne fyller ut i de sakene der det fremkommer at kvinnen har blitt utsatt for mishandling. Vi regner det som sikkert at det er store mørketall her, da mishandling erfaringsmessig er et emne som er vanskelig å snakke om.

Mange kvinner søker vår hjelp for å få vite hvordan de skal få separasjon/skilsmisse. Årsaken til at de ønsker å gå til et slikt skritt kommer som regel ikke frem. Det er derfor svært viktig at saksbehandlerne er oppmerksomme på signaler som tyder på at kvinner har blitt eller blir mishandlet. I slike saker vil kvinnen ofte ha behov for mer informasjon om anmeldelse, krisesentre, erstatning fra gjerningsmannen, statlig erstatning til voldsofre o.l.

I 2000 ble det fylt ut 129 mishandlingsskjemaer. Volds- og mishandlingsgruppa fikk 56 nye henvendelser i 2000. Mishandlingsskjema kan være fylt ut i saker hvor klienten ikke har henvendt seg i anledning mishandlingen.

Mulige feilkilder

Mishandlingsskjemaene er utfylt av saksbehandleren etter de opplysninger som kommer fram under samtalen med den rådsøkende. Dette gjelder også de tilfellene der klienten oppsøker JURK med andre juridiske problemer enn de som er knyttet til mishandling. Saksbehandleren stiller ikke spørsmålene direkte til den rådsøkende. Det medfører at ikke alle spørsmålene på skjemaet blir like godt opplyst og at det for enkelte spørsmål er forholdsvis store mørketall.

7.2 MISHANDLING

Mishandlers forhold til kvinnen

Mishandlerforhold til kvinnen	Antal	Prosent
Ekte mann	43	30,5 %
Samboer	12	8,5 %
Eks-samboer eller eks-ektefelle	17	12,1 %
Far	11	7,8 %
Familiemedlem forøvrig	14	9,9 %
Ukjent	2	1,4 %
Andre	20	14,2 %
Ikke oppgitt	22	15,6 %
Totalt	141	100,0 %

Her er det totale antallet større enn antall utfylte mishandlingskjemaer, dette betyr at det er flere overgripere i noen saker.

Arten av mishandlingen

Mishandlingsens art	Antal	Prosent
Fysisk	64	41,6 %
Psykisk	32	20,8 %
Begge deler	41	26,6 %
Ikke oppgitt	17	11,0 %
Totalt	154	100,0 %

I flere av sakene er det mer enn ett overgrep, og som nevnt ovenfor er det bak noen saker flere overgripere.

Åstedet

Åstedet	Antal	Prosent
Hjemme	45	34,1 %
Både i hjemmet og ute	22	16,7 %
Annet sted	11	8,3 %
Ikke oppgitt	54	40,9 %
Totalt	132	100,0 %

Det framgår av tabellen at det ikke er gatevolden som dominerer. De aller fleste kvinnene blir mishandlet i hjemmet. Med dette menes både eget hjem, partenes og foreldrenes hjem.

I de fleste tilfelle er det den samme mishandleren som har forgrepet seg på kvinnen både i og utenfor hjemmet.

Varighet

Varighet	Antall	Prosent
Opptil 1 år regelmessig	8	5,7 %
Over 1 år	51	36,2 %
Engangstilfelle	17	12,1 %
Ikke oppgitt	65	46,1 %
Totalt	141	100,0 %

Tabellen viser at de fleste overgrepene er over en viss varighet, og ikke engangstilfeller. Dette betyr at det enkelte overgrep er en del av et større mishandlingsmønster.

Anmeldelse

Anmeldelse	Antall	Prosent
Ikke anmeldt	53	39,6 %
Anmeldt	4	3,0 %
Anmeldt, domfellelse	13	9,7 %
Anmeldt, saken henlagt	14	10,4 %
Anmeldt, saken trukket	4	3,0 %
Ikke oppgitt	46	34,3 %
Totalt	134	100,0 %

Saker registret som anmeldt, angir de saker der saksbehandleren ikke vet resultatet av anmeldelsen, enten fordi saken er under arbeid hos politiet, eller fordi kvinnen ikke har opplyst om sakens utfall. Det totale antall er lavere enn antall mishandlinger. Grunnen til dette er at ikke alle rådsøkende har uttalt seg om alle overgrepene.

Tallene viser at under halvparten av kvinnene anmelder forholdet. Dette kan ha sammenheng med at overgriperen i ca 69% av tilfellene er kvinnens ektefelle/partner eller et annet nært familiemedlem. Tar man med andre som ikke er ukjente for kvinnen er prosenten hele ca 83%.

Antallet henleggelse er høyt i forhold til antall anmeldte saker. Dette er svært uheldig. En domfellelse etter et straffverdig overgrep oppleves av våre klienter som en bekreftelse på at man blir trodd. JURK erfarer derfor at dette er en viktig forutsetning for å bearbeide overgrepet.

Kontakt med andre instanser

Kontakt med andre instanser	Antal	Prosent
Lege	38	17,5 %
Politi	37	17,1 %
Støttesenter mot incest	19	8,8 %
Krisesenter	23	10,6 %
Psykolog	32	14,7 %
Andre	18	8,3 %
Ikke kontakt med noen	7	3,2 %
Ikke oppgitt	43	19,8 %
Totalt	217	100,0 %

Kvinnene har ofte vært i kontakt med flere instanser i hjelpeapparatet. Dette er årsaken til at det totale antall i tabellen er høyere enn antall utfylte skjemaer. JURK forsøker å gi kvinnene råd med hensyn til hvor de kan få hjelp og støtte ut over det rent juridiske. Vi har også vært behjelpelig med å følge noen av kvinnene til politiet fordi de er redde for å gå alene.

7.3 OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE

Alder

Alder	Antal	Prosent
Under 20 år	1	0,8 %
21 - 30 år	24	18,6 %
31 - 40 år	37	28,7 %
41 - 50 år	28	21,7 %
Over 50 år	8	6,2 %
Ikke oppgitt	31	24,0 %
Totalt	129	100,0 %

Yrke

Yrke	Antal	Prosent
Utearbeidende	36	27,9 %
Trygdet	22	17,1 %
Student/elev	10	7,8 %
Hjemmearbeidende	11	8,5 %
Ikke oppgitt	50	38,8 %
Totalt	129	100,0 %

Bosted

Bosted	Antal	Prosent
Oslo	42	32,6 %
Akershus	19	14,7 %
Østfold	4	3,1 %
Vestfold	2	1,6 %
Hedmark	5	3,9 %
Telemark	2	1,6 %
Buskerud	4	3,1 %
Møre og Romsdal	4	3,1 %
Vest-Agder	1	0,8 %
Aust-Agder	1	0,8 %
Rogaland	4	3,1 %
Hordaland	1	0,8 %
Troms	1	0,8 %
Nord-Trøndelag	1	0,8 %
Sør-Trøndelag	6	4,7 %
Europa	1	0,8 %
Ikke oppgitt	31	24,0 %
Totalt	129	100,0 %

7.4 KOMMENTARER TIL TABELLENE

Mishandlingen skjer stort sett i hjemmemiljøet, enten hos kvinnen eller hos gjerningsmannen.

De fleste sakene JURK behandlet innenfor dette området i 2000 dreide seg om mishandling innenfor etablerte forhold (ekteskap og samboerforhold), der overgriper kjente offeret. Dette avviker ikke fra resultatet av annen forskning på dette området.

I de fleste tilfellene opplyser kvinnen at mishandlingen pågår over lengre tid. Flere av de som har tatt kontakt med JURK har levd under slike forhold i en årrekke. Antall saker der mishandlingen er et engangstilfelle utgjør kun 12 % av antall overgrep. Kvinnene har ofte vært utsatt for vold av grov karakter.

I tillegg til de rent fysiske skadene, har mange kvinner fått psykiske problemer av til dels alvorlig art. Mishandling skaper angst, og er med på å bryte ned kvinnens selvfølelse som videre lett skaper et avhengighetsforhold til overgriperen. Fysisk mishandling skjer ofte i sammenheng med psykisk mishandling i form av maktdemonstrasjoner, nedsettende snakk og trusler om fysisk vold. Kvinnen kan ofte skamme seg over det som har skjedd. Dette fører igjen lett til at hun føler seg medskyldig og også derfor lett bærer på dette selv uten å fortelle noen om overgrepet.

Da mange ikke har oppgitt hvilket yrke de har er det vanskelig å vurdere materialet. I forhold til andre klienter er det forholdsvis et større antall klienter som er trygdet. Erfaringer fra arbeidet i Volds- og mishandlingsgruppa

viser at mange opplever mishandlingen så belastende at flere yrkesaktive kvinner blir trygdet.

JURK har også fått henvendelser fra utenlandske kvinner som har fått innvilgt oppholdstillatelse i Norge på bakgrunn av familiegjenforening. I mange tilfelle blir disse kvinnene feilinformert av sine respektive menn om sine rettigheter i Norge. Faren for å bli sendt ut av landet skaper frykt og utrygghet hos kvinner.

Vi har videre fått henvendelser fra norske kvinner som er gift med utenlandsk menn. De er ofte redde for at mannen skal ta med seg barna til sitt hjemland dersom de tar ut separasjon og skilsmisse, og holder derfor ut i et mishandlingsforhold.

8 PRINSIPIELT OG FOREBYGGENDE ARBEID

Det prinsipielle og forebyggende arbeidet er en svært viktig del av vårt arbeid. Arbeidet er todelt. På individuelt plan henvender vi oss til kvinner, da allmenn rettsinformasjon har en klar forebyggende effekt. På generelt plan rettes arbeidet mot myndigheter, da vi ser hvordan lover og regler fungerer i praksis. Utarbeidelse av høringsuttalelser utgjør her en viktig del av det prinsipielle arbeidet. Vi henvender oss også med generell rettsinformasjon til organisasjoner og grupper av kvinner.

Mesteparten av våre bevilgninger er i det vesentligste øremerket konkret saksbehandling. Det prinsipielle arbeidet må derfor dessverre nedprioriteres noe i forhold til den konkrete rettshjelpen. Dette er veldig uheldig da vi ved å arbeide prinsipielt kan nå ut til, og hjelpe flere ved bruk av færre ressurser. Da vi i de senere år har vært færre saksbehandlere enn ønskelig er nettopp utfordringa å finne en fornuftig fordeling av ressursene.

Det prinsipielle arbeidet bygger på de erfaringer vi får gjennom saksbehandlingen. Hvilken type prinsipielt arbeid som til enhver tid utføres, avhenger mye av henvendelser utenfra; fra offentlige instanser, interesseorganisasjoner, krisesentre og enkeltpersoner.

Det prinsipielle arbeidet foregår i våre tverrgrupper. Tverrgruppene arbeider kvinnepolitisk innenfor bestemte rettsområder. JURK består av fire faste tverrgrupper: Fengselsgruppa, Innvandrerkvinnegruppa, Volds- og mishandlingsgruppa og Prinsipiell gruppe. Det opprettes også egne grupper i forbindelse med særskilte prosjekter.

Rettspolitisk gruppe (RPG) samordner det prinsipielle og rettspolitiske arbeidet som utføres i tverrgruppene.

I det følgende gis en oversikt over det prinsipielle arbeidet som ble gjort i år 2000.

8.1 FENGSELSGRUPPA

8.1.1 Generelt om gruppas arbeid

Fengselsgruppas formål er å gi juridisk bistand til de innsatte på Bredtveit fengsels- og sikringsanstalt (heretter Bredtveit), samt øke de kvinnelige innsattes kunnskap om sine juridiske rettigheter. Gruppa kan også kontaktes av kvinnelige innsatte ved andre fengsler. Vi gir råd i konkrete juridiske spørsmål og informerer om juridiske temaer som de innsatte er opptatt av. Det gis dessuten generell rettsinformasjon for å belyse de kvinnelige innsattes rettsstilling.

Fengselsgruppa har i 2000 bestått av fire medarbeidere.

8.1.2 Informasjonsarbeidet på Bredtveit

Vi sender jevnlig plakater og foldere til fengselet om JURKs virksomhet og om hva vi kan bistå de innsatte med. Vi har også en folder på engelsk, for å gjøre oss mer tilgjengelig for utenlandske statsborgere. Det ble delt ut foldere til samtlige innsatte i fengselet. I tillegg ble det lagt ut foldere på biblioteket samt på hver enkelt avdeling.

En informasjonsperm om JURK er lagt ut på biblioteket på Bredtveit. Permen inneholder blant annet flere av JURKs brosjyrer, som gir informasjon om ulike rettsområder som er av betydning for kvinnelige innsatte.

Det er også oppslag på avdelingene i fengselet over hvilke datoer vi har klientmottak.

8.1.3 Klientmottak - saksbehandling

To saksbehandlere har klientmottak i fengselet annenhver onsdag.

Fremmøtet på klientmottaket våren 2000 var større enn tidligere semester. I høstsemesteret var antall klienter noe lavere igjen, og flere av de innsatte kom på flere mottak. Dette medførte at saksbehandlerne fikk mulighet til å følge sakene lengre. Hele året sett under ett viser at flere innsatte kontakter oss umiddelbart etter semesterets informasjonsmøte. Dette viser viktigheten av å holde slike møter hvert semester, og ellers også være aktiv med å "minne" de ansatte på mottaksdagene.

Vi får forskjellige spørsmål på mange rettsområder. I år har gruppa hatt flere spørsmål /saker vedrørende permisjon, løslatelse ved 2/3-tid, benådning, beslaglegging av private eiendeler, besøk, dagsatser, politivold, overføring til andre anstalter, fratrekk i soningstid, medisiner, metadon behandling, strafferammer, barnevern, boligrett, varetekt og voldsoffererstatning. I tillegg har gruppa fått en del spørsmål vedrørende innsattes rettigheter.

Mange av de innsatte synes det er vanskelig å formulere seg skriftlig. Av den grunn ønsker de ofte at JURK skal skrive søknader på deres vegne. Dette gjelder særlig permisjonssøknader eller søknad om overføring til et annet fengsel.

Spørsmål om strafferammer kommer gjerne fra innsatte som er varetektsfengslet. Disse venter på at straffesaken skal behandles av domstolene og er følgelig i en veldig spent og usikker situasjon. De varetektsfengslede har en forsvarer som representerer dem, men tilgangen til telefon og andre momenter gjør at det ikke alltid lykkes de innsatte å få fatt i vedkommende.

Spørsmål vedrørende bolig er alltid aktuelt. Gruppa har blant annet hatt saker vedrørende fravikelse av fast eiendom, panterett og forskjellige spørsmål knyttet til kommunale boliger.

Det er også et faktum at mange av de innsatte har vært utsatt for overgrep. I den forbindelse får gruppa spørsmål om den statlige voldsoffer- og billighetserstatningen.

Noen av de innsatte ønsker hjelp til å søke om gjeldsordning mens de soner. Mange av de innsatte ved Bredtveit er dømt for vinningsforbrytelser og skylder ofte store erstatningssummer til ofrene. I tillegg har de innsatte ofte gjeld til eksempelvis banker og myndigheter. Det vil være av vesentlig betydning for mange å etablere en gjeldsordning. Ordnete økonomiske forhold vil også ha stor betydning for den innsattes utvikling etter løslatelsen.

En del av kvinnene har barn. Det er derfor naturlig at vi får en del spørsmål vedrørende barnevern, samværsrett o.l. Kvinner er i større utstrekning enn menn alene om omsorgen for barn. På grunn av dette har de kvinnelige innsatte, i motsetning til de mannlige, ikke alltid noen som kan ta seg av hjem og barn mens de selv soner. Barna blir derfor ofte tatt hånd om av barnevernet, og ofte plassert i fosterhjem i kortere eller lengre perioder. Dette fører til at kvinnelige innsatte i større grad enn mannlige har spørsmål, og bekymringer, vedrørende barn både under og etter endt soning. Mange av kvinnene har vanskeligheter med å få barna tilbake etter avsluttet soning.

Det er et økende antall utenlandske klienter på Bredtveit. Som en følge av dette får vi endel spørsmål om det norske regelverk vedrørende utlevering, utvisning og varetektsfengsling.

De innsatte har også spørsmål innenfor andre rettsområder, slik som f.eks familierett, arverett, trygderett og sosialrett.

8.1.4 Rettsinformasjon

Gruppa gir generell rettsinformasjon til kvinnelig ansatte. Ved å øke de innsattes kunnskap om sine juridiske rettigheter, vil kvinnene bedre kunne orientere seg i lovverket for å hindre og avhjelpe sine juridiske problemer. Ved å hjelpe først og fremst etter prinsippet om hjelp til selvhjelp settes den innsatte bedre i stand til selv å mestre sine nåværende og framtidige juridiske problemer. En slik type informasjon virker altså både opplysende og forebyggende.

8.1.5 Prinsipielt arbeid

Gruppa skrev våren 2000 en høring vedrørende forslag til en ny lov om gjennomføring av straff (straffegjennomføringsloven). Det ble lagt ned betydelig arbeid i denne høringa, og gruppa samarbeidet noe med Juss-Buss. Det var viktig for gruppa å få vist de problemstillinger gruppa erfarer at kvinnelige innsatte står overfor.

Våren 2000 fikk gruppa en representant i KROM-styret (Forening for norsk kriminalreform). På denne måten har JURK mulighet til å påvirke hva som settes på dagsorden i den kriminalpolitiske debatten, deriblant tema for den årlige Synnseter-konferansen.

Gruppen har sammen med Volds- og mishandlingsgruppen holdt foredrag på Persbråten videregående skole. Tema for dette foredraget var injuriersøksmål, om kvinner i fengsel, bistandsadvokaten og om voldtektsbestemmelsen. Høsten 2000 ble grovt uaktsomt voldtekt kriminalisert slik at foredraget måtte endres sommeren 2000.

8.1.6 Opplæring

Intern skoling

Som en del av skolinga av medarbeiderne, har eksterne foredragsholdere holdt foredrag om fengselsvesenet og om kvinnelige innsattes soningsforhold. I vår hadde gruppen besøk av kriminolog Berit Vegheim som snakket om sitt forskningsprosjekt vedrørende kvinner i fengsel.

Både høsten og våren 2000 overhørte gruppen et foredrag av Toril Flatseth fra Fengselsstyret. Hun redegjorde i generelle trekk om de innsattes rettigheter under varetekt og soning.

Begge semestrene deltok gruppen på Juss-Buss sin internopplæring i fengselsrett. Det er en nedtrapper på Juss-Buss som holder disse foredragene.

Omvisning i fengselet

Fengselsgruppen har vært på omvisning på Bredtveit både våren og høsten 2000. Dette er en viktig del av opplæringa av de nye saksbehandlerne i gruppen. De får et innblikk i hvordan fengslet fungerer, før de skal ha klientmottak. Under omvisninga fikk gruppen bl a se arbeidsstua, skolen, kirka, biblioteket og de ulike avdelingene.

Seminarer

Fengselsgruppen deltok med fire representanter på Synnseter - seminaret i regi av KROM 13. januar til 16. januar 2000. Hovedtema for konferansen var utstøtningsprosessen, hva skjer i fengslene – realitetene contra mytene, utlendinger i norske fengsler, den skjulte utvikling i internasjonalt samarbeid og de pårørendes situasjon. Det er utarbeidet en rapport fra seminaret.

Gruppen har også vært på møter som KROM har arrangert dette året.

Fengselsgruppen, representert ved en medarbeider, deltok på Kriminalpolitisk konferanse på Sundvollen på Hønefoss 30. og 31. oktober 2000. Hovedtemaet for konferansen var den foreslåtte straffegjennomføringsloven og bruken av media i kriminalsaker. Det ble søkt om ekstern støtte for å kunne delta på denne konferansen.

Andre oppgaver

Gruppen har i flere år hatt ansvar for å holde JURKs Jurkenettverk og adresseregister oppdatert. Adresseregisteret gir en oversikt over tidligere medarbeidere på JURK med adresser. Jurkenettverket er en oversikt over tidligere medarbeideres arbeidsplasser. JURKs saksbehandlere ringer rundt til forskjellige offentlige etater, advokatfirma, professorer og andre ved tvilsomme

juridiske problemer. Det er fordelaktig for saksbehandlerne å kunne ringe til tidligere jurkere når de lurer på noe.

Blindernaksjoner

Grappa har også et overordnet ansvar for at Blindernaksjonen blir gjennomført ved hvert semesters start. Aksjonen går ut på å dele ut løpesedler og henge opp plakater på Blindern med oversikt over våre mottaksdager på Blindern. I tillegg har vi dette året hatt en stand på Fredrikkeplassen forut for første mottaksdag.

8.2 VOLDS OG MISHANDLINGSGRUPPA

8.2.1 Generelt om gruppas arbeid

Grappa gir veiledning om rettshjelp til kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre overgrep. Det gjelder så vel psykisk som fysisk mishandling. Sakene er generelt meget omfattende og tidkrevende.

Gruppas målsetting er å nå ut med generell rettsinformasjon om mishandlede kvinner rettstilling. I den forbindelse er det viktig å profilere gruppas arbeid for å nå de kvinner som har behov for JURKs bistand på området.

Volds- og mishandlingsgruppen hadde vår og høst 2000 4 medarbeidere.

8.2.2 Saksbehandling

Karakteristisk for de fleste volds- og mishandlingssakene er at de går over lang tid, slik at flere saksbehandlere er involvert i den enkelte sak. Dette er meget uheldig, men skyldes at det er relativt hyppig utskiftning av saksbehandlere i organisasjonen.

Innhenting av dokumentasjon til erstatningssøknader er ofte vanskelig. Problemene er spesielt store når det gjelder innhenting av dokumentasjon for overgrep som ligger langt tilbake i tid. Det kan by på problemer å hente ut informasjon fra dataregistre, spesielt gjelder dette for informasjon fra før midt på åttitallet. En del krisesentre kan ikke dokumentere at en kvinne har oppholdt seg der fordi de ikke fører lister over brukerne. Dette problemet gjør seg også gjeldende for enkelte som tidligere har kontaktet støttesentre mot incest.

Slike forhold gjør det svært vanskelig å dokumentere overgrep som ligger noe tilbake i tid. Det er videre vanskelig å få innvilget erstatning fra staten dersom overgrepene i liten grad lar seg dokumentere. Et annet problem er at leger og terapeuter bruker svært lang tid på å svare på våre henvendelser vedrørende dokumentasjoner som kan gi en indikasjon på at overgrep har skjedd. Mye tid og ressurser brukes herfra til å purre på våre henvendelser.

JURK synes å se en tendens til at flere og flere offentlige sykehus har begynt å ta betaling for skriving av legeerklæringer. Beløpet må betales av våre klienter, og ser ut til å ligge mellom kr 1000,- til kr 2000,-. Lege- og psykologierklæringer er ofte avgjørende dokumenter i en søknad om statlig erstatning. En slik

situasjon er spesielt uheldig for ubemidlede mishandlede som ikke får en reell mulighet til å oppnå erstatning.

Kvinner henvender seg til JURK for å få hjelp til å løse ulike problemer. Under samtalen kan det fremkomme at hun har vært utsatt for seksuelle overgrep eller annen mishandling. Vi synes det er viktig å fange opp signaler om at det har skjedd slike overgrep. Se forøvrig eget kapittel om vold og mishandling.

Mange kvinner er i tvil om de skal anmelde overgrep. I denne forbindelse ønsker ofte de rådsøkende informasjon om ordningen med bistandsadvokat. Vi har derfor en del rådgivnings- og henvisningssaker.

Foruten de sakene gruppa har i arbeide, mottok volds- og mishandlingsgruppa 56 nye saker i løpet av 2000. Dette er 22 mindre saker enn 1999.

8.2.3 Voldsoffer- og billighetserstatningssøknader

Mange trenger støtte og tett oppfølging for å komme seg igjennom en den prosess det er å søke om de ovennevnte erstatninger. Vi opplever ofte at disse kvinnene kommer styrket ut av prosessen og lettere kan ta fatt på hverdagen igjen når de første steg er tatt. Noen av sakene inneholder lite juss, og følgelig blir rettshjelperens rolle som medmenneske ofte en vel så viktig hjelp til klienten som den juridiske bistanden.

8.2.4 Rettsinformasjon

JURK har utarbeidet flere brosjyrer på dette rettsområdet. JURKs publikasjonsliste ligger som vedlegg.

Hvert semester sender gruppa ut våre brosjyrer om vold til støtte- og krisesenter i landet.

Når man søker om erstatning fra staten er en såkalt egenerklæring en viktig del av dokumentasjonen som følger søknaden. Volds- og mishandlingsgruppa har laget en liste over momenter som kan være til hjelp for at de rådsøkende lettere skal kunne skrive denne. Disse momentene er ment som en hjelpende veiledning for de som er usikre på hva som bør være med i erklæringen og kan følgelig ikke betraktes som en uttømmende liste.

Foredrag

En representant fra gruppa har vært på skoleprosjekt sammen med fengselsgruppa med voldtekt som tema.

Det er holdt to foredrag på Støttesenter mot incest (SMI) om forslaget om å lovfeste den statlige voldsoffererstatningen. Dette har tidligere kun vært regulert i forskrift. Temaet skapte stort engasjement blant tilhørerne.

Artikler

JURK har fast spalte i Kvinnejournalen. En representant fra gruppa skrev en artikkel om voldsoffererstatning høsten 2000.

En nedtrapper skrev artikkelen "Kriminalisering av grov uaktsom voldtekt – en nyvinning i norsk rett" som ble trykket i Rettspolitisk Forenings "Kritisk Juss" februar 2001.

8.2.5 Prinsipielt arbeid

Grappa har skrevet en høringsuttalelse til forslaget om ny voldsoffererstatningslov. I forbindelse med dette arbeidet ble det utvekslet erfaringer med flere andre organisasjoner bl a Landsforeningen for voldsofre, Krisesentersekretariatet og andre. Formålet med denne arbeidsgruppa var å diskutere forslaget, samt et videre samarbeid for å styrke voldsutsattes stilling.

Høsten 2000 ble grovt uaktsomt voldtekt kriminalisert. Vold- og mishandlingsgruppa har tidligere skrevet en høringsuttalelse som omhandlet bl a dette. I forbindelse med behandlingen av forslaget på Stortinget var daglig leder samt en medarbeider i justiskomiteen og holdt ett innlegg om temaet.

Daglig leder holdt også et innlegg om kriminalisering av grovt uaktsom voldtekt på SVs kvinnepolitiske seminar våren 2000.

8.2.6 Internasjonal dag mot vold mot kvinner

JURK har høsten 2000 hatt ett samarbeid med FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål) og Likestillingssenteret som sammen arrangerte den internasjonale dagen mot vold mot kvinner 25. november, med påfølgende aksjonsdager. I denne forbindelse laget JURK løpesedler med informasjon om dagene og delte ut på Universitetet i Oslo, både på Blindern og på juridisk fakultet i sentrum. JURK oppfordret landets andre studentdrevne rettshjelpstiltak til å drive bevisstgjøring rundt dette temaet. På selve dagen deltok daglig leder og en representant fra gruppa på en kléssnoraksjon foran Stortinget.

8.2.7 Skolering

Grappa har vært på besøk på sedelighetsavsnittet ved Oslo Politikammer hvor temaet var dommeravhør av barn ved mistanke om seksuelle overgrep. Mange av klientene er usikre på hva som skjer i en anmeldessituasjon, og nå kan saksbehandlerne forberede dem mer på dette. Videre må det sies at det har en verdi i seg selv at gruppa vet hva som skjer på politistasjonen ved en anmeldelse.

Grappa var på besøk på Dixi Ressurssenter for voldtatte kvinner 29. februar 2000. Dette er et godt tilbud for kvinner som har vært utsatt for voldtekt. Ressurssenteret har blant annet samtalegrupper, egen internettside og telefonvakt en gang i uken. Det kan være aktuelt for JURK å henvise klienter som nylig har blitt utsatt for overgrep til Dixi.

Grappa har vært på seminar på Dixi ressurscenter hvor seminaret omhandlet bl a voldtekt av kvinner. Ved en annen anledning var gruppa på foredrag av Grete Kvalheim som snakket om ungdomsvoldtekt på Dixi.

I mars var gruppa tilstede ved åpningen av Støttesenteret mot incests (SMI) nye lokaler ved Youngstorget.

Den 11. april var gruppa på Ullevål sykehus ved avdelingen for seksuelt misbrukte barn. Det ble bl a gjort rede for hvordan man foretar undersøkelse av barn ved mistanke om overgrep.

Gruppa var den 16. mai på besøk til PRO-senteret. PRO-senteret er Oslo kommunes hjelpetiltak for mannlige og kvinnelige prostituerte. Ved PRO-senteret har de et botilbud og en varmestue for de prostituerte, i tillegg til at de driver oppsøkende arbeid i dette miljøet.

Den 31. oktober var gruppa på omvisning på Krisesenteret i Oslo. Det ble gitt en orientering i hva slags arbeid de ansatte har og hvilke personer som oppsøker senteret.

I november var gruppa på Stovner politistasjon. Gruppa fikk her en innføring i hvordan denne stasjonen håndterer "husbråk" med bl a å ha egne jurister og etterforskere som kun arbeider med dette felt. Stasjonen anmelder også selv overgripere selv om ikke den voldsutsatte anmelder forholdet. Opplegget, som er i gang satt på eget initiativ, er spesielt for Stovner politistasjon. Dette besøket var etterlengtet fra gruppas side da mange av klientene har spørsmål knyttet til dette.

8.3 PRINSIPIELL GRUPPE

8.3.1 Generelt om gruppas arbeid

Gruppas arbeid består i arbeide prinsipielt og forebyggende, samt å gi generell rettsinformasjon til kvinner.

Et av gruppens formål er å bevisstgjøre kvinner om deres juridiske rettigheter. JURKs saksmateriale viser at kvinner ofte har mangelfull eller feilaktig informasjon om sin rettslige stilling. Gjennom vår rettsinformasjon ønsker vi å forebygge konflikter.

Det prinsipielle arbeidet drives ved å rette henvendelser til ulike organisasjoner og instanser. Gjennom det rettspolitiske arbeidet ønsker JURK å nå ut med kunnskap og erfaringer som er tilegnet gjennom saksbehandlingen.

Gruppen besto av 4 medarbeidere våren 2000. Høsten 2000 besto gruppa av fire aktive saksbehandlere i tillegg hadde en nedtrapper sitt nedtrapperprosjekt knyttet til denne gruppa.

8.3.2 Rettsinformasjon

Skoleprosjekt

Prinsipiell gruppe henvender seg hvert semester til videregående skoler i Oslo hvor vi gir tilbud om vårt skoleprosjekt. Prosjektet gjennomføres ved at medlemmer i Prinsipiell gruppe informerer om JURKs arbeid og oppfordrer til diskusjoner i klassene om ulike juridiske temaer. For skoleprosjektene benyttes et eget hefte som JURK har utarbeidet om likestilling. Oppgavene i heftet berører likestilling på områdene arbeidsrett, arverett, trygderett og familierett. Det legges vekt på å belyse forskjellen mellom teori og praksis på rettsområder elevene vil eller er i kontakt med. Elevene er veldig interesserte i sine rettigheter som arbeidstagere, da mange av elevene arbeider ved siden av skolen eller i skoleårets ferier.

I år har gruppa holdt fire foredrag/kurs på forskjellige videregående skoler i Oslo.

Erfaringene fra skoleprosjektene er gode, og vi får positive tilbakemeldinger fra de gitte skolene.

Sammen med Innvandrekvinnegruppa har Prinsipiell gruppe utarbeidet et skoleprosjekt rettet mot innvandrerkvinner på voksenopplæringskurs som tar sikte på å informere innvandrerkvinner om deres rettigheter og plikter i det norske samfunnet. Se forøvrig under avsnitt 7.4 om Innvandrerkvinnegruppa.

OFO - Prosjekt

OFO-prosjektet er oppfølgingsordningen for enslige forsørgere på overgangsstønad. JURK ble våren 1998 kontaktet av fylkestyngdekantoret i Oslo og Akershus med forespørsel om foredragsvirksomhet for både OFO ledere ved de enkelte trygdekantorene og OFO kantorenes brukere. Foredragene gir en oversikt over sentrale regler innen barnerett, separasjon og skilsmisse, ugift samliv og arv, med hovedvekt på enslige forsørgeres rettsstilling. Gruppa har holdt tre slike foredrag i 2000.

Andre foredrag

Gruppa holdt høsten 2000 et foredrag sammen med Volds- og mishandlingsgruppa på Støttesenteret mot incest (SMI) i Oslo. Prinsipiell gruppe snakket om voldsutsattes trygderettigheter. Det ble i denne forbindelse utarbeidet et foredrag som forhåpentligvis blir etterspurt også senere.

Artikler

I likhet med tidligere år er det skrevet artikler til JURKs faste spalte i Kvinnejournalen. Tema for artiklene har vært "Likestilling", "Barnevernets taushetsplikt", "En likestilling av samboere og ektefeller", og "Voldsoffererstatning". Denne siste artikkelen har gruppa skrevet i samarbeid med Volds- og mishandlingsgruppa og bygger på en høring som er skrevet i forbindelse med et forslag om å lovfeste en statlig voldsoffererstatning.

8.3.3 Rettspolitisk arbeid

Høringer og andre uttalelser

Prinsipiell gruppe har i 2000 skrevet flere høringsuttalelser. Gruppa startet med å skrive en høring vedrørende et forslag til endringer i likestillingsloven. JURK

gikk bl a inn for at ulike yrkesgrupper skal kunne sammenlignes for å få bukt med verdsettelsesdiskrimineringen på arbeidsmarkedet. Kvinner er som kjent overrepresentert i helsesektoren, og problemet i forhold til lønn er ikke at en mannlig sykepleier tjener bedre enn sin kvinnelige kollega. Problemet er at yrker som er overrepresentert av kvinner lønnes vesentlig dårligere enn yrker som er dominert av menn.

Det er også skrevet en høringsuttalelse til forslagene om endringer i gjeldsordningsloven.

Prinsipiell gruppe kom med en uttalelse til forslaget til endringer i partnerskapsloven. Forslaget gikk ut på at inngåelse av partnerskap likestilles med inngåelse av ekteskap når den ene part er utlending.

Det er også skrevet en høringsuttalelse vedrørende endringer i barnevernsloven.

JURK har mottatt høringer som prinsipiell gruppe høflig har avvist. Grunnen til dette er at de er vurdert til å være utenfor JURKs kompetanse område, eller at de har blitt prioritert bort da organisasjonen har hatt knappe ressurser.

Brosjyrer

Grappa har brukt store deler av høsten på en fullrevidering av JURKs brosjyre "Separasjon og skilsmisse". Denne brosjyren ble sist revidert i 1997. Økonomisk støtte til dette prosjektet har JURK fått av Fredrikke Tønder og Martha Webergs legat som JURK årlig får avkastninger av. Faglig veileder er professor Per R. Fosmark. Brosjyren ventes ferdigstilt tidlig år 2001. En nedtrapper har deltatt i dette arbeidet som sitt nedtrapperprosjekt.

8.3.4 Annet arbeid

Jurkebulletin

Jurkebulletinen er et informasjonsskriv om situasjonen på JURK. Dette skriv blir sendt ut til alle tidligere Jurkere som er registrert i vårt adresseregister. Prinsipiell gruppe har ansvaret for utgivelsen av denne. Det har i 2000 vært utarbeidet og sendt ut to utgaver, henholdsvis på vår- og høsten.

8.4 INNVANDRERKVINNEGRUPPA

8.4.1 Generelt om gruppas arbeid

Hovedformålet til gruppa er å nå ut til innvandrerkvinner med informasjon om deres juridiske rettigheter. Vi mener de har et særlig behov for den rådgivning vi kan tilby. Innvandrergruppa arbeider med konkret saksbehandling, generelt rettsopplysende arbeid og rettspolitisk virksomhet.

Innvandrerkvinnegruppa bestod i 2000 av fire fulltids medarbeidere. I tillegg har en nedtrapper fulgt gruppemøtene.

8.4.2 Saksbehandling - sakstype

Et overveiende antall saker dreier seg om oppholdstillatelse for kvinnen selv og

hennes eventuelle barn. Ofte er kvinnens oppholdstillatelse knyttet til ektefellens, enten ved at hun er gift med en norsk borger eller med en utenlandsk statsborger som har oppholdstillatelse i Norge. Dersom ekteskapet blir oppløst eller partene flytter fra hverandre før det har gått tre år, medfører dette som oftest at kvinnen ikke lenger har rett til å oppholde seg i Norge.

Dersom kvinnen kan bevise at det har vært mishandling i ekteskapet kan hun få selvstendig opphold selv om hun ikke har vært i landet i tre år. Innvandrerkvinnegruppa har også i år merket en stor økning i saker hvor kvinnen er eller har vært utsatt for overgrep.

I tillegg har JURK også endel spørsmål fra norske kvinner om oppholdstillatelse for deres utenlandske ektemenn eller samboere. Kvinner som har vært samboende eller gift med utenlandske statsborgere, har ofte spørsmål om oppholdstillatelse for den tidligere ektefelle/samboeren, skifteoppgjør, foreldreansvar og samværsrett.

Innvandrerkvinnegruppa behandler spørsmål om internasjonal privatrett. Når forholdet er knyttet til flere land, kan det oppstå spørsmål om hvilket lands rett som skal legges til grunn. Vi har i de senere år merket en økning i antall saker hvor man må ta stilling til lovvalgsspørsmål. Økningen i slike saker fra 1999 har vært formidabel. Ofte dreier det seg om skifteoppgjør hvor partene har tilknytning til flere land. Disse sakene er kompliserte og ressurskrevende.

Gruppa har hatt flere søknader om besøksvisum enn tidligere. Gruppa synes her å merke at flere søkere får avslag på generelt grunnlag. Det kan virke som om avslaget følger nærmest av at vedkommende søker tilfeldigvis er fra et bestemt geografisk område. Dersom denne observasjonen er UDIs praksis i slike saker er dette meget urovekkende.

Tilrettelegging av arbeidet

Mange av de rådsøkende har meget begrensede norskkunnskaper. Dette vanskeliggjør arbeidet. Da JURK ikke har midler til å betale for tolketjenester må klientene ofte selv ordne med tolk. Mange finner dette naturlig nok vanskelig. Dette gjelder særlig for de klienter som mangler eller har lite sosialt nettverk. Erfaringsmessig benytter noen familie eller venner som tolk. I noen prekære situasjoner hender det dessverre at barn må opptre som tolk.

8.4.3 Informasjonsarbeid

Innvandrerkvinnemiljøer er generelt svært lukket og vanskelig å komme i kontakt med. Det arbeides derfor fortsatt med å nå ut til denne gruppa. Der innvandrerkvinner ferdes har vi forsøkt å legge ut informasjon om JURK. Vi ser at endel innvandrerkvinner ikke behersker norsk selv om de har bodd i Norge i flere år. JURKs informasjonsfolder er derfor oversatt til ulike språk; engelsk, tyrkisk, serbo-kroatisk, arabisk, spansk og urdu. JURKs brosjyre "Innvandrerkvinnens rettstilling" vil bli oversatt til engelsk i 2001. I forbindelse med dette skal brosjyren også tilføyes noe. Gruppa har fått økonomisk støtte fra Oslo kommune til å gjennomføre dette prosjektet.

Skoleprosjektet

I samarbeid med Prinsipiell gruppe ble i 1997 utarbeidet et foredrag i som tar for seg generell familie-, barne- og arverett, samt utlendingsrett. Det sendes ut forespørsler til kvinneundervisninger i Oslo om det er interesse for denne type skolering. Responsen har vært positiv, og JURK har i 2000 holdt til sammen seks foredrag på Linderud kvinneundervisning, Safran sy- og strikkeverksted, Furuset skoleverksted og på AOFs kvinneundervisningstiltak. Høsten 2000 er skoleprosjektet revidert. JURK har fått økonomisk støtte til å gjennomføre dette av Oslo kommune.

Foredraget som går på utlendingsrett er konsentrert om to hovedbolker; 1) ulike former for rett til opphold i Norge og 2) generelle plikter/rettigheter i Norge. Foredraget er, spesielt siden deltagerens norskkunnskaper er meget varierende gjort mer lettfattelig ved utstrakt bruk av eksempler. Foredragene blir justert etter norskkunnskapene til de tilstedeværende. Tolk var ikke til stede på noen av foredragene, men elever som behersker norsk blir brukt som tolker. For JURK er dette en god anledning til å gi informasjon til en gruppe kvinner som er vanskelig å nå ut til. JURKs foredrag kommer altså etter ordinær norskundervisning.

Etter foredragene har medarbeiderne fra JURK åpnet for saksmottak ved undervisningsstedet.

Tilbakemeldingene fra prosjektene har vært ubetinget positive. Det er et stort behov for informasjon til innvandrerkvinner om deres rettigheter og plikter i Norge.

Prosjektet «Innvandrerkvinner - kjønn, kultur og kommunikasjon» Ellen Heiberg Thomsen som er ansatt på kvinneretten ved Universitetet i Oslo arbeider med forskningsprosjektet «Innvandrerkvinner - kjønn, kultur og kommunikasjon». Ellen Heiberg Thomsen bygger sitt prosjekt på en hypotese om at innvandrerkvinner i liten grad benytter rettsapparatet for å få løst sine problemer.

Introdusering av megling som en alternativ konfliktløsningsmetode kan resultere i at kvinner med innvandrerbakgrunn løfter sine konflikter ut av den private sfære. Ellen Heiberg Thomsen er av den oppfatning at mekling er en mer kvinnevennlig måte å løse konflikter på. Målsettingen med meklinga er å nå frem til minnelige løsninger som partene skal kunne leve med.

Konfliktrådene i Oslo (KRiO) og JURK deltar i dette prosjektet. JURK skal delta i den forstand at vi skal henvise saker til konfliktrådene som vi etter en vurdering anser som egnet for mekling. Forutsetninga er at det ikke er kommet til enighet i saken, og at kvinnen ønsker at hennes sak skal inn til mekling. Mekling blir altså et alternativ til domstolsbehandling. Videre er det også et vilkår at hennes motpart samtykker til mekling. Gruppen har utarbeidet retningslinjer for en egnethetsvurdering for hvilke saker som kan være aktuelle å henvise.

Dette samarbeidet ble inngått i 1997. Det er imidlertid først fra høsten 1999 at samarbeidet har fått klarere rammer. Prosjektet forlenges noe i tid da Ellen Heiberg Thomsen per tiden er i permisjon.

8.4.4 Rettspolitisk arbeid

Høringer

I løpet av 2000 skrev Innvandrerkvinnegruppa flere høringer til et forslag om endringer i utlendingsloven og tilhørende forskrift. Tema for diss høringene har vært tvangsekteskap, og den nye Utlendingsnemnda, som erstatter Justisdepartementet som klageinstans over vedtak truffet i asyl- og andre utlendingssaker. I tillegg er det skrevet en høring som omhandler bl a prosedyre for søknad om opphold her i riket.

Artikler

Gruppas nedtrapper har skrevet en artikkel om tvangsekteskap. Det ble stilt spørsmål ved om skranker i lovverket vanskeliggjør muligheten til å få ekteskap som er inngått med tvang kjent ugyldig.

Brosjyrer

JURK har utarbeidet brosjyren «Innvandrerkvinnens rettstilling». Det er nå bestemt at den , i første omgang, skal oversettes til engelsk. Dette blir en prioritert oppgave for gruppa våren 2001. Tolketjenesten ved Oslo kommune er kontaktet i denne forbindelse.

Opplæring

Som ledd i den interne skoleringen av innvandrerkvinnegruppa, har Advokat Arild Humlen holdt et foredrag om utlendingsrett.

Innvandrerkvinnegruppa har også i 2000 deltatt på Juss-buss sin internopplæring vedrørende utlendingsrett.

8.5 RETTSPOLITISK GRUPPE (RPG)

8.5.1 Generelt

RPG har ansvaret for å koordinere det rettspolitiske arbeidet som foregår i tverrgruppene. Høringsuttalelser og andre offisielle uttalelser fra JURK godkjennes i RPG. RPG er også ansvarlig for den interne skoleringen på JURK.

Arbeidsoppgavene for medlemmene blir følgelig i all hovedsak å skolere seg, for deretter å vurdere, korrigere og komme med tilbakemelding på høringsuttalelser som er utarbeidet i de ulike tverrgruppene.

RPG består av en representant (som er i sitt andre semester på JURK) fra hver av tverrgruppene, og daglig leder.

RPG vår 2000:

Birgitte Tvedt
Marte Sofie Kjellesvig
Mette Loe
Wenche Tangstad
Vibeke Eggen

Volds- og mishandlingsgruppa
Prinsipiell gruppe
Innvandrerkvinnegruppa
Fengselsgruppa
Daglig leder

RPG høsten 2000:

Christel Lorentzen
Trine Rønning
Cicilie Ingridrud
Anna Charlotte Neumayer
Vibeke Eggen

Volds- og mishandlingsgruppa
Innvandrerkvinnegruppa
Prinsipiell gruppe
Fengselsgruppa
Daglig leder

8.5.2 Internskolering

RPG organiserer foredragslunser med eksterne forelesere på ulike faglige områder. Hvilke emner som velges hvert semester er avhengig av hvor JURK har behov for å styrke sin kompetanse. Foredragslunserne er en nødvendig forutsetning for at JURK til enhver tid skal kunne yte kvalifisert rettshjelp.

Jurketidende er en samling av brev utarbeidet av tidligere saksbehandlere, som inneholder viktig informasjon av rettslig eller praktisk art. Jurketidende har en viktig funksjon i overføringen av kunnskap fra gamle til nye medarbeidere på JURK, og er en forutsetning for å bevare kontinuiteten i organisasjonen. RPG gjennomgår og godkjenner innkomne forslag til Jurketidende.

8.5.3 Oversikt over høringsuttalelser utarbeidet av JURK i 2000

- Forslag til endringer i likestillingsloven
- Forslag til endringer i gjeldsordningsloven
- Forslag til endringer i partnerskapsloven
- Forslag til en ny straffegjennomføringslov
- Forslag til en lovfesting av statlig voldsoffererstatning

- Forslag til innføring av en Utlendingsnemnd. Denne nemnden skal erstatte Justisdepartementet som klageinstans over vedtak truffet i asyl- og andre utlendingssaker.
- Forslag til endringer i regelverket rundt tvangsekteskap
- Forslag til endringer av bl a prosedyren for søknad om oppholdstillatelse
- Forslag til endringer i barnevernsloven

8.6 PROSJEKTER

8.6.1 Generelt

I tillegg til saksbehandlingen og partsrepresentasjon i konkrete saker, står JURK for et bredt informasjonsarbeid. Utarbeidelse av brosjyremateriell er en viktig del av dette arbeidet, og vår erfaring er at vi på denne måten kan nå ut til flere kvinner. JURK arbeider under prinsippet om "hjelp til selvhjelp". Bruken av brosjyrer gjør klientene bedre i stand til å orientere seg om sin rettsstilling og fremme sine rettigheter. Mange kvinner ønsker vår bistand etter at en tvist har oppstått. Informasjon har i så måte en klar forebyggende effekt, og mange konflikter blir mindre ressurskrevende når det eksisterer lettfattelig informasjon i form av brosjyremateriell. Dette vil også lette presset på rettsapparatet og på offentlige kontorer.

Da de ordinære driftsmidler i det vesentligste er forbeholdt konkret saksbehandling, søkes det om ekstern støtte til brosjyreprosjekter.

8.6.2 Årets prosjekter

Høsten 2000 startet prinsipiell gruppe med å revidere JURKs brosjyre "Separasjon og skilsmisse". Revideringa er veldig omfattende slik at brosjyren vil fremstå som en ny brosjyre. Professor Per R. Fosmark er faglig veileder. Midler av avkastningen fra Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat finansierer dette prosjektet.

FOKUS og Likestillingssenteret arrangerte markeringa av den internasjonale dag mot vold mot kvinner 25. november 2000. JURK v/ Volds- og mishandlingsgruppa deltok på dette arrangementet ved å markere og bevisstgjøre studenter på denne dagen og de påfølgende aksjonsdager. Dette ble gjort ved å dele ut løpesedler og henge opp plakater på Blindern og på juridisk fakultet i sentrum. I tillegg deltok JURK på en "klessnoraksjon" utenfor Stortinget i forbindelse med dagen. Det ovennevnte legat stod også for finansieringen av dette.

8.7 FELLESSEMINARET

8.7.1 Generelt

Hvert år arrangeres fellesseminar for alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen i Bergen, JussHjelpe i Nord-Norge, JussHjelpe i Midt-Norge, Juss-Buss og JURK.

På seminaret blir sentrale juridiske emner og problemstillinger tatt opp og diskutert. Hensikten med seminaret er å gi tiltakene mulighet til å oppdatere sin kunnskap og øke sin faglige kompetanse. I tillegg er seminaret et verdifullt arrangement for å utveksle erfaringer og diskutere hva som kan gjøres for å forbedre saksbehandlingen for klientene. Fellesseminaret fører også til at rettshjelpstiltakene blir bedre samkjørt, noe som igjen gir klientene bedre hjelp og mer lønnsom utnyttelse av ressursene. Fellesseminaret representerer en kontinuerlig evaluering av rettshjelpsarbeidet, noe som i neste omgang kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

Det blir engasjert ledende jurister fra ulike rettslige instanser til å holde innlegg.

Fellesseminaret finansieres ikke av rettshjelpstiltakenes ordinære driftsmidler.

Organisasjonene bytter på ansvaret for faglig program, arbeidet med rapportskrivning, søke om økonomisk støtte, føre regnskap samt å ta seg av den praktiske del av seminaret.

8.7.2 Årets seminar

I 2000 var JussHjelpe i Nord-Norge arrangør av seminaret. Seminaret fant sted i Tromsø i april måned og JURK var ansvarlig for utarbeidelse av rapport.

Hovedtemaet for årets seminar var juristetikk, lov om statlig fri rettshjelp og rettspolitikk. Flere av rettshjelpstiltakene la frem rettspolitiske prosjekter som var gjennomført i tiltaket. "Barentsprosjektet" v/ JussHjelpe i Nord-Norge, "Forslag til endringer i likestillingsloven" v/ JURK, "Presentasjon av samarbeidet mellom JURK og KRiO" v/ JURK, "Oppsøkende virksomhet 2000" v/ JussHjelpe i Nord-Norge, "Oppsøkende virksomhet 1999-2000" v/ Juss-Buss, "Ukentlig artikkelserie i Bergens Avisen (BA)" v/ Jussformidlingen i Bergen, og "Presentasjon av rettshjelpsundersøkelsen 1999" v/ JussHjelpe i Nord-Norge.

Flere eksterne foredragsholdere deltok på seminaret. "Juristetikk" v/ Advokat Hjallis Bakke og dommerfullmektig Torstein Funderud Johannessen. "Rettspolitikk – en presentasjon av rettspolitikk og rettspolitisk arbeid" v/ Amanuensis Gislaug Øygarden. "Lov om fri rettshjelp" v/ Truls Heitmann fra Fylkesmannen i Troms. "

Det faglige utbyttet av fellesseminaret var svært godt. Seminaret ga inspirasjon til fortsatt engasjement og rettshjelpsarbeid. Ikke minst var årets seminar veldig

vellykket sosial noe som bidrar til å styrke kontakten og samarbeidet mellom tiltakene.

9 INTERN SKOLERING

9.1 Generelt

Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider og organisasjonen har stort utbytte av. Hevingen av kompetansenivået kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

JURK anser det som svært viktig å holde medarbeiderne faglig oppdatert på de juridiske områder som vi hovedsaklig arbeider innenfor. Det er også viktig med praktisk skolering i saksbehandling og partsrepresentasjon. Vi forsøker derfor å øke medarbeidernes kompetanse på dette området, det være seg strategitenkning, forhandlingsteknikk o.l.

9.2 Opplæringsuka

Hvert semester arrangeres egen opplæring for nyansatte medarbeidere i JURK. Hensikten er å informere medarbeiderne om organisasjonen, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. Opplæringsuka har dessuten en sosial funksjon, fordi den bidrar til at medarbeiderne blir kjent med hverandre, noe som igjen skaper trygghet i arbeidssituasjonen.

Det blir invitert foredragsholdere både fra universitetet, offentlig forvaltning og instanser, samt fra privat sektor til å holde innlegg og lede diskusjonen under opplæringsuka.

Programmet for opplæringsuka våren og høsten 2000 følger vedlagt, se vedlegg.

9.3 Tverrgruppenes opplæring

Tverrgruppene har et selvstendig ansvar for den interne opplæring av medarbeiderne. For nærmere informasjon om den interne skoleringen, se under de respektive tverrgruppenes arbeid.

9.4 Foredragslunsj

Flere ganger pr semester inviteres eksterne foredragsholdere til å foredrag om ulike rettsområder som er av interesse for vårt arbeid. Foredragene er ment å være av mer uformell karakter og avholdes under vår ordinære lunsjtid. Foredragene holder alltid et høyt faglig nivå og er svært viktig for at saksbehandlerne skal yte kvalifisert rettshjelp.

Oversikt over temaer for foredragslunsjer 2000

Våren 2000

Kriminolog Berit Vegheim "Kvinner i fengsel"

Tidligere Jurker Kari Gimmingsrud "Renteberegning"

Medarbeider Mette Lo "Innlegg i f b med pornografibestemmelsen"

Professor Gert Fredrik Malt "Husleieloven"

Ellen Heiberg Thomsen (UiO) og Sigrid Camilla Pedersen (KRiO) med prosjektet

"Innvandrerkvinner – kjønn, kultur og kommunikasjon"

Advokat Toril Haugen "Klientbehandling, samværsavtaler i praksis og trygderettsklager"

En representant fra Namsretten

Høsten 2000

Sigrid Camilla Pedersen (KRiO) i f h til prosjektet "Innvandrerkvinner – kjønn, kultur og kommunikasjon".

Advokat Unni Risvik "Skjevdeling"

Professor Kristian Andenæs "Rettspolitikk"

Da spesielt høsten var meget travel på JURK, ble det bestemt at vi ikke skulle inviterer så mange foredragsholdere som vi vanligvis gjør.

OVERSIKT OVER JURKS PUBLIKASJONER OG SKRIFTLIG MATERIALE

Jurks publikasjoner

«Mishandlende kvinners rettsstilling»	kr 25,-
«Seksuelt misbrukte barns rettsstilling»	kr 25,-
«Separasjon og skilsmisse»	kr 25,-
«Ugift samliv»	kr 25,-
«Sameie»	kr 25,-
«Samboerkontrakt»	kr 60,-
«Småbarnsforeldres rettstilling»	kr 25,-
Innvandrerkvinnens rettsstilling»	kr 25,-
«Kvinner og odel»	kr 25,-
«Erstatning fra staten»	kr 10,-
«Miljøet på arbeidsplassen»	kr 10,-
«Arbeidsavtalen»	kr 10,-
«Krav på lønn og feriepenger»	kr 10,-
«Den kvinnelige arbeidstakeren»	kr 10,-
«Oppsigelse og avskjed»	kr 10,-
«Årsrapport»	kr 30,-

Informasjonsfoldere om JURK er gratis. Disse foreligger på norsk, engelsk, spansk, tyrkisk, serbo-kroatisk, urdu og arabisk.

Alle publikasjonene er forfattet og utarbeidet av JURK. Arbeidsrettsbrosjyrene er utarbeidet i samarbeid med Juss-Buss.

Publikasjonene, med unntak av samboerkontrakten og årsrapporten er gratis for våre klienter. JURK selger brosjyrene til selvkost til de andre rettshjelpstiltakene.

Skoleprosjekt og foredragsprosjekt

Likestilling - Videregående skoler

Skoleprosjekt for innvandrerkvinner

Foredrag for OFO ledere og brukere - Enslige forsørgeres rettsstilling

Stensiler og standardskriv

- Barnebidrag
- Barnefordeling
- Barnevern
- Ektefellebidrag
- Gjeldsordning
- Generelt om skifte av felleseie
- Overgangsstønad
- Skjevdeling

- Utfylling av ektepakt
- Advokatforeningens klageordning
- Forskjellige begjæringsskjemaer
- Ansvar ved gjeldsforpliktelser

Standardformularer

- Avkall på arv
- Viljeserklæring om barn
- Eksigibelt gjeldsbrev
- Erklæring særkullsbarn
- Gjensidig testament
- Samlivsavtale
- Samværsavtale
- Testament over fri tredjedel
- Testament særeie

MEDARBEIDEROVERSIKT 2000

Abou Alam Maktabi Racha
Andreassen Karianne
Brækhus Ragnhild
Carlstedt Cecilie
Eggen Vibeke
Fladsrud Nina
Godal Vibeke
Haukom Helene
Hølmen Aud Helen
Ingridrud Cicilie
Kjellesvig Marte Sofie
Lenz Hilde Astrid
Lo Mette Cecilie
Lorentzen Christel
Mathiassen Ann Iren
Myrann Vibeke
Neumayer Anna Charlotte
Nordby Elde Anne Sofie
Rønning Trine
Stokkeland Ingrid
Sulusnes Heidi
Søreide Kari Elin
Tandstad Wenche
Thornes Ingunn
Tvedt Birgitte
Øymo Ingunn

PROGRAM FOR OPPLÆRINGSUKEN, JANUAR 2000

Mandag 03.01

Birgitte

09.00 - 10.00

Daglig leder ønsker velkommen og informerer

10.15 - 12.15

Barnevernsrett v/ advokat Rikke Lassen

12.30 - 14.00

Felles lunch på JURK (alle tar med et pålegg hver)

14.00 - 16.00

Barneloven v/ Professor Kirsten Sandberg

Tirsdag 04.01

Marte

09.00 - 11.00

Familierett v/ advokat Tom A. Næss

11.15 - 12.45

Arverett v/ Professor Peter Hambro

12.45 - 15.00

Lunch

15.00 - 17.00

Skifteretten v/ Skifterettsjustitiarius Ole Chr. Sørensen
Oslo Skifterett

Onsdag 05.01

Wenche

09.00 - 10.15

Fengselsstyret v/ Toril Flatseth

10.30 - 12.00

Forlikrådet v/ Lensmann i Oppegård Karl Erik Isaksen

12.00 - 14.00

Lunch på Teketopa

14.00 - 15.00

Fri rettshjelp v/ Fylkesmannen i Oslo og Akershus,
seksjonsleder Merethe H. Grinde

15.15 - 16.30

Varetektsfengsling v/ Håvard Tønnesen

Torsdag 06.01

Racha

09.00 - 11.00

Odel v/ Professor Thor Falkanger

11.15 - 12.15

Saksbehandling/klientbehandling v/ daglig leder

12.15 - 13.00

Lunch

13.00 - 14.30

Praksis i flyktninge- og asylsaker v/ Fredrik Svendsen, NOAS

14.45 - 16.45

Utlendingsrett v/ Eli Fisknes, Justisdepartementet

Fredag 07.01

Marte / Birgitte

09.00 - 11.00

Arbeidsrett v/ advokat Espen Rokkan

11.15 - 12.45

Namsretten v/ dommerfullmektig Karianne Brønlund

12.45 - 13.30

Lunch

13.30 - 14.30

Voldsoffererstatning v/ Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Heidi Dillevig

14.45 - 15.45

Bistandsadvokaten v/ advokat Merethe Meling Gulbrandsen

Alle foredrag holdes på **DOMUS NOVA ROM 250**, St. Olavsplass 5 (det gamle Helserådet).

Etter siste foredrag fredag, går vi ned på JURK og tar en pils/brus eller to før vi går ut sammen for å spise middag klokken 17.30 på Saigon i Møllergaten.

FORELØPIG PROGRAM FOR OPPLÆRINGSUKA AUGUST 2000

Mandag 14. august

- 09.15-10.00 Daglig leder ønsker velkommen og informerer
- 10.15-12.00 (Familierett v/ Petter Lødrup)
- 12.00-13.15 Lunch på JURK
- 13.15-15.00 Arverett v/ Per R.Fosmark
- 15.15-17.00 Ugift samliv v/ Kirsten Støm Bull

Tirsdag 15. august

- 11.15-13.00 Barneloven v/ Kirsten Sandberg
- 13.00-14.00 Lunch
- 14.00-15.30 Namsretten v/ dommerfullmektig Halvard Grønli
- 15.45-17.15 Skifteretten v/ Ole Chr. Wenstøp Sørensen

Onsdag 16. august

- 10.00-12.00 Rettspolitik v/ Kristian Andenæs
- 12.00-13.00 Lunch
- 13.00-14.00 Saksbehandling/klientbehandling v/ daglig leder
- 14.00-14.30 Informasjon om tverrgruppene og utdeling av fadder
- Fra 14.30 Litt praktisk opplæring på JURK

Torsdag 17. august

- 09.00-11.00 (Arbeidsrett v/ advokat Espen Rokkan)
- 11.15-13.00 Forlikrådet v/ Karl Erik Oppegård
- 13.00-14.00 Lunch
- 14.00-16.00 Odelsrett og tingsrett v/ Thor Falkanger

Fredag 18. august

- 09.00-10.15 Fengselsstyret v/ Nils Leyell Finstad
- 10.30-12.00 Fremmedrett v/ advokat Arild Humlen
- 12.00-13.00 Lunch
- 13.00-15.00 Mishandlede kvinners rettstilling v/ Anne Robberstad

Mandag 21. august

- 10.00-13.00 Praktisk opplæring på JURK
- 13.00-15.00 Fri rettshjelp v/ Merethe Grinde hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Alle foredrag holdes på rom 250, Domus Nova, St Olavs plass 5, bortsett fra Fri rettshjelp mandag 21. august som holdes på rom 781 på Domus Nova.

Etter siste foredrag fredag 18. august, går vi ned på JURK og tar en pils/brus eller to før vi går ut sammen for å spise middag.

Journalnummer/type

Saksbehandlernr. 455

Saken registrert av 462
(saksbehandler)

Reg.dato _____

Sak mottatt dato _____

Sendt brev dato _____

Type brev

- Brosjyrer/orientering om JURK
 Kort brev
 Langt brev
 Muntlig svar

Er mishandlingsskjema utfyllt? Ja Nei

Har JURK henvist til advokat? Ja Nei

Alder <input type="text"/>	Sivil status <input type="text"/>
Antall barn <input type="text"/>	Bosted, fylke, evt. utland <input type="text"/>

Yrke - hovedkategori

Spesifiser

Hel eller deltid

Kontor

Ikke oppgitt

Heltid

Forsørgersystem

- Egen inntekt Fra mannen Andre
 Off. støtteordninger Studielån Ikke oppgitt

Statsborgerskap

kvinnen

mannen, hvis part

barn

Problemområder (fyll ut underpunktnr.)

Hovedpunktnummer
Hovedpunkttekst

Underpunktnummer
Underpunkttekst

Hovedpunktnummer	Hovedpunkttekst	Underpunktnummer	Underpunkttekst

Har kvinnen vært i kontakt med andre rettshjelpere?

- Nei Kontor for fri rettshjelp Andre rettshjelpere
 Privat advokat Juss Buss Ikke oppgitt

Hvorfor valgte kvinnen JURK fremfor det tradisjonelle rettsapparatet?

- Gratis Enkelt/uforpliktende Vet ikke
 Kvinner Godt rykte Andre
 Anbefalt Misfornøyd med advokat Ikke oppgitt

Hvordan fikk kvinnen vite om JURK

- Bekjent Advokat/rettshjelper Plakat/løpeseddel
 Massemedia Kvinnebevegelsen Andre
 Offentlig kontor Krisesenter Ikke oppgitt

REGISTRERINGSSKJEMA FOR MISHANDLINGSSAKER

Med mishandling forstås fysisk vold såvel som psykisk vold.
Før alltid mishandlingen på mønsterarket.

Dato: _____

Forhold til mishandler

- Ekte mann
- Samboer
- Eks-samboer eller eks-ektefelle
- Far
- Famillemedlem forøvrig
- Ukjent
- Andre
- Ikke oppgitt

Kontakt med andre

- Lege
- Politi
- Krisesenter
- Støttesenteret mot incest
- Psykolog
- Andre
- Ikke vært i kontakt med noen
- Ikke oppgitt

Arten av mishandling

- Fysisk
- Psykisk
- Begge deler
- Ikke oppgitt

Åstedet

- Hjemme
- Både hjemme og ute
- Annet sted
- Ikke oppgitt

Varlighet over tid

- Opp til 1 år regelmessig
- Over 1 år
- Engangstilfelle
- Ikke oppgitt

Kvinnens alder

- Opp til 20 år
- 21 - 30 år
- 31 - 40 år
- 41 - 50 år
- Over 50 år
- Ikke oppgitt

Anmeldelse

- Ikke anmeldt
- Anmeldt domfellelse
- Anmeldt trukket tilbake
- Anmeldelse saken henlagt
- Ikke oppgitt

Yrke: _____

Bosted: _____

Ånnet av interesse: _____